Charakteristické rysy slovní zásoby technických příruček z oblasti výpočetní techniky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Radek Cícha

Knihovna JU - PF
3115172704

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA ANGLICKÉHO JAZYKA
- 43 -

CHARAKTERISTICKÉ RYSY SLOVNÍ ZÁSOBY TECHNICKÝCH PŘÍRUČEK Z OBLASTI VÝPOČETNÍ TECHNIKY

Diplomová práce

Radek Cícha

Jihočeská univerzita
Pedagogická fakulta
Katedra anglistiky

České Budějovice 2006

University of South Bohemia

České Budějovice
Faculty of Education
English Department

Characteristic Features of Vocabulary of Computing Science Manuals

My thesis is aimed at the linguistic aspects of vocabulary of computing science manuals. The problems are described from an ambivalent point of view including the sources written in English and Czech. Findings are then more or less significant differences between the original and the translation are the basis of the linguistic analysis of this thesis. The first part features the general theory of transformation and translation of English words into the Czech language and the second part, the most important section, either confirms or refutes these theories. There are a number of official issues of information technology manuals, tutorials and scientific papers taken as a source of material excerption. The selection of materials is based on the principle of the number of issued copies and the market availability. And last but not least, my personal experience and frequency of usage of said materials. The excerpts are analysed from several points of view: whether the English origin has a relevant Czech equivalent or whether this equivalent fully corresponds with the English original or whether it possesses some semantic or stylistic differences. If there is no Czech equivalent available, a description of a multiword paraphrase follows and

sometimes with a commentary on how a new word using the English prototype as the base with a Czech ending is formed. The conclusion summarizes the basic rules of transfering English lexical units into the Czech language and it provides a description of the ways of dealing with problems I have encountered.

Student: Radek Cícha
Consultant: PhDr. Marie Ernestová

28 April 2006

Jihočeská univerzita

České Budějovice
Pedagogická fakulta
Katedra anglistiky

Anotace

Tato diplomová práce je zaměřena na jazykovědný rozbor slovní zásoby odborných příruček oblasti výpočetní techniky. Problematika je zobrazena ze dvou úhlů pohledu, které znamenají rozbor zdrojů anglických, ale i jejich českých překladů, respektive materiálů, které své jinojazyčné přeložené protějšky nemají. Následně nalezené, více či méně důležité rozdíly mezi originálem a jeho překladem, jsou základní podstatou lingvistického rozboru této práce. První část je věnována obecné teorii přejímání anglicizmů do českého jazyka a změnám v jazyce s tímto procesem souvisejících. Náplní části druhé je v podstatě nosná sekce práce, vlastní rozbor, který je ověřením anebo vyvrácením těchto obecných jazykovědných teorií. Rozbor je prováděn excerpcí mnoha vhodných textů ze souboru několika manuálů k užívání hardware či softwarových produktů, návodů a vědeckých prací, přičemž hlavním kritériem vlastního výběru byla výše nákladů, v kterých tituly vyšly, dostupnost na trhu a v neposlední řadě i má vlastní dlouholetá zkušenost s využíváním těchto materiálů. Excerpta jsou zkoumána z několika hledisek: zda má vůbec anglický výraz odpovídající český protějšek a zda tento je úplným synonymem, či se vyznačuje nějakou sémantickou či stylistickou odlišností. V případě neexistence českého protějšku je naznačen způsob víceslovného opisu a rozebrána je i otázka

situací, kdy dochází k připojování českých koncovek k původním prototypům. Závěrem práce je sumarizace hlavních zásad přejímání anglicizmů do češtiny a vysvětlení možností řešení problémů, v průběhu výzkumu vzniklých.

Vypracoval:	Radek Cícha
Vedoucí práce:	PhDr. Marie Ernestová
Datum odevzdání:	28. 4. 2006

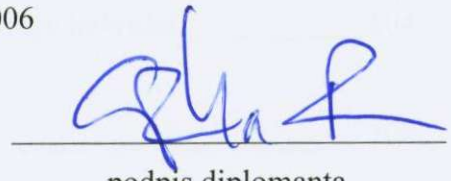
Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucí mé diplomové práce PhDr. Marii Ernestové za zájem, připomínky a čas, který věnovala mé práci. Bez její nesmírné ochoty a snahy by mohla jen stěží vzniknout. Mé poděkování rovněž patří celému kolektivu katedry anglistiky za neobvykle příjemné pracovní prostředí a všem mým blízkým za neutuchající podporu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a všechny citace a parafráze řádně vyznačil v textu. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v přiloženém seznamu literatury.

V Českých Budějovicích, dne 28. 4. 2006

podpis diplomanta

Obsah práce

Seznam použitého značení a zkratek _____ 11

1. Úvod _____ 12

1.1. Cíl práce. Metoda výzkumu. _____ 12

2. Teoretická část _____ 13

2.1. Vliv cizích jazyků a norem. _____ 13

2.2. Příčiny a důsledky infiltrace anglicizmů do českého jazyka – obecně. _____ 14

2.3. Hledisko formální adaptace anglicizmů – obecně. _____ 15

2.4. Grafická a morfologická stránka adaptace anglicizmů. _____ 17

2.5. Způsoby ovlivňování národního jazyka angličtinou (převzato, upraveno). _____ 22

2.6. Česká publicistika z hlediska užití anglických výrazů. _____ 29

3. Praktická část _____ 33

3.1. Vlastní oblast výpočetní techniky: metodika práce. _____ 33

3.2. Komentovaná excerpta: anglické výrazy. _____ 35

3.3. Komentovaná excerpta: české výrazy. _____ 78

3.4. Komentovaná excerpta: výrazy hybridní. _____ 104

4. Závěr _____ 108

4.1. Sumarizace hlavních zásad přejímání anglicizmů. _____ 108

4.2. Nejpodstatnější problémy výzkumu. _____ 109

5. Summary _____ 110

6. Seznam použité literatury _____ 112

6.1. Tituly převážně teoretického charakteru. _____ 112

6.2. Literatura slovníková. _____ 113

6.3. Excerpované zdroje. _____ 115

7. Přílohy _____ 117

Seznam použitého značení a zkratek

Vzhledem ke snaze minimalizovat počet užitých zkratek a značení ze zřejmých důvodů nijak nekomplikovat text nutností vyhledávat jejich význam došlo k zařazení pouze této následující:

NŘ = označení názvu lingvistického časopisu NAŠE ŘEČ, následované vždy číslem, označujícím ročník.

1. Úvod

1.1. Cíl práce. Metoda výzkumu.

Cílem této diplomové je sběr, utřídění, porovnání a zhodnocení užití excerpt obsahujících nejfrekventovaněji se objevující odborné výrazivo používané v oblasti výpočetní techniky. Jako výchozí materiál byly použity odborné materiály oblasti výpočetní techniky, přičemž se jedná o tituly vydané v jazyce českém i anglickém. Právě principy výběru a užívání termínů z obou těchto jazyků jsou nosným pilířem práce.

Komparace probíhá v rovině sémantické, stylistické i lexikografické s neméně důležitým přihlédnutím k pragmatické stránce věci.. Závěrem práce je zhodnocení hlavní zásady přejímání anglicizmů do češtiny a problémy s tímto spojené.

Jako postup práce jsem zvolil běžnou cestu prvotního sběru excerpt v množství přibližně pěti set výrazů v kontextu, přičemž u každého příkladu je uvedena informace o zdroji.

Výběr výrazů a rámec jejich okolí – lépe řečeno zdrojů, z kterých bylo čerpáno – se řídí především frekvencí jejich užití ve zkoumaných materiálech a principem výběru titulů, které vyšly ve vyšších nákladech (se zřejmým dopadem na co nejširší základnu uživatelů).

2. Teoretická část

2.1. Vliv cizích jazyků a norem.

Jazyk českého vědeckého vyjadřování ztrácí svou někdejší homogennost také v důsledku rostoucích možností českých vědců komunikovat na poli mezinárodním. Rychle se rozvíjející kontakty se světovou vědou, potřeba písemně i ústně komunikovat v cizích jazycích, převážně v angličtině, ovlivňují jazykové, stylové a kompoziční normy a zvyklosti českého vědeckého vyjadřování. To vede k tomu, že jazyk české vědy je konfrontován s jazyky cizími a jsou zvažovány jeho možnosti a perspektivy.

Vědeckou češtinu, nejen v oblasti terminologie a lexika vůbec, ale i v kompoziční výstavbě, textových vzorcích a ve stylu vyjadřování dnes silně ovlivňují světové jazyky, především ovšem angličtina. Věda se dnes neobejde bez studia vědecké literatury zahraniční provenience, ať už v překladu nebo v originále, a cizojazyčné prvky víceméně automaticky přecházejí do česky psaných textů.

Ještě nápadněji bývají angličtinou ovlivněna vystoupení vědců v improvizovaných diskuzích a besedách ve vědeckých společnostech, nebo i v rozhlase a televizi. Stává se, že adekvátní český výraz skutečně chybí, jindy autor jako by příslušný český výraz zapomněl, a tak např. místo aby „*zaplnil mezeru*" – „*zaplní gap*".

Zdaleka však nejde jen o případy podvědomého přejímaná náhodných módních slov. Ve většině případů bývá volba anglického výrazu motivována snahou usnadnit identifikaci užitého termínu s jeho mezinárodně přijatou podobou. V případě převzetí celého textového vzorce

jde často o snahu přizpůsobit se zvyklostem a normám mezinárodním, a zapojit se tak do kontextu světové vědy.[1]

2.2. Příčiny a důsledky infiltrace anglicizmů do českého jazyka – obecně.

Manažer, business, gentleman, PC, miss, jazz, SMS, basketbal, image, handicap – to je jen malý zlomek anglicizmů, které dnes patří do aktivní slovní zásoby mnoha lidí v České republice. Už více než deset let má tento trend přejímání výrazů cizího (hlavně anglického) původu stoupající tendenci. Souvisí to samozřejmě s otevřením hranic a nových možností po roce 1989, s vývojem nových technologií a s celkovým rozvojem na poli kulturním, sportovním, ekonomickém a dalších. Velkou roli hraje také vůdčí postavení západoevropských zemí a Spojených států amerických v těchto oblastech našeho života. Reakce veřejnosti na pronikání cizích slov do českého jazyka jsou různé. Zatímco jedni je považují za hrozbu pro český jazyk, druzí v nich vidí spíše obohacení naší mateřštiny.

ANGLICIZMUS,
neboli anglická lexikální výpůjčka, je výraz zřetelně anglického původu (tedy po stránce pravopisné, morfologické a výslovnostní), který ale řadíme jako nový výraz do české slovní zásoby. Jedná se většinou o výrazy z oborů jako je například sport, kultura, ekonomika, výpočetní technika apod. Angličtina a čeština jsou jazyky značně odlišné, proto bývají anglicizmy do určité míry češtině přizpůsobovány – substantiva jsou přiřazována ke gramatickým rodům, jsou připojovány české koncovky, je počešťován pravopis nebo výslovnost výrazů apod. Přestože jsou některé anglicizmy přejímány v původní formě, tzn. se zachováním anglického pravopisu i

[1] Čmjerková S., Daneš F., Světlá J., 1999, *Jak napsat odborný text*, LEDA, Praha, s. 19

výslovnosti, postupem času i u nich dochází k potřebě přizpůsobení češtině a k vytváření jejich substantivních, adjektivních, verbálních a adverbálních derivací.

Z hlediska druhů anglicizmů mohou být anglické lexikální výpůjčky v českých textech používány jako substantiva, adjektiva, adverbia i slovesa. Dalším druhem anglicizmů jsou anglická kompozita. Ta mohou být do češtiny přejímána doslovně nebo formálně adaptována. Kompozita mohou mít trojí grafickou podobu - píšeme je bez spojovníku jako dvě samostatná slova (např. *blue chip*), se spojovníkem (např. *know-how*) nebo bez spojovníku jako jedno slovo (např. *cheerleader*). Stejně jako u ostatních anglicizmů i kompozita jsou přiřazována k některému z českých gramatických rodů.

2.3. Hledisko formální adaptace anglicizmů – obecně.

Z hlediska formální adaptace rozlišujeme:

a) **složeniny původní, pravopisně neadaptované, nesklonné** – např. *interview, show.*
b) **složeniny morfologicky adaptované s původním pravopisem** – např. *bodyguard, outsider, playboy, skinhead.*
c) **složeniny adaptované pravopisně i morfologicky** – jsou v češtině skloňovatelné a oba jejich komponenty byly pravopisně adaptovány – např. *diskžokej, hokejbal, plejbek, rokenrol.*
d) **hybridní složeniny** – u nich je zpravidla jeden z komponentů tvořen anglickým výrazem a druhý výrazem českým. Patří sem například kompozita těchto typů:
    - český výraz (nebo starší výpůjčka) – morfologicky adaptovaný anglicizmus: např. *kinobox, psychothriller, radiohit.*

- český výraz (nebo starší výpůjčka) – ortograficky adaptovaný anglicizmus: např. *cyklokros, infoservis, autokempink.*
- anglicizmus ortograficky neadaptovaný – anglicizmus adaptovaný ortograficky i morfologicky: např. *beachvolejbal, bodygard, sitkom, striptýz.*
- anglicizmus s původním pravopisem – český výraz (nebo starší výpůjčka): např. *hitparáda, fitcentrum, jazzgymnastika.*
- český výraz (nebo starší výpůjčka) – substantivní derivace ortograficky adaptovaného anglicizmu: např. *cyklokrosař.*
- ortograficky a morfologicky adaptovaný anglicizmus – morfologicky adaptovaný anglicizmus s původním pravopisem: např. *byznysman, fultext, gólman.*

Z hlediska funkce anglicizmů v textu je důvodů pro používání těchto výrazů v médiích hned několik:

- neexistuje vhodný český ekvivalent (jedná se především o odborné termíny, profesní slang a výrazy, pro které neexistuje jednoslovný český ekvivalent).
- ekonomičnost vyjádření (média se většinou snaží předat co nejvíce informací na co nejmenším prostoru – řada anglicizmů sice má svůj český ekvivalent, avšak není jednoslovný tzn. nesplňuje proto požadavek ekonomičnosti a je nahrazen anglickou výpůjčkou).
- originalita vyjádření (obzvláště v mediálních sděleních zaměřených na mladé publikum lze vysledovat tendenci k hledání nových originálních vyjádření; vhodně zvolený anglicizmus je jednou z možností, jak mladé publikum zaujmout i ovlivnit – toho využívají například různé reklamní slogany, slovní hříčky apod.).

- mezinárodní platnost některých anglicizmů (některé anglicizmy jsou srozumitelné na mezinárodní úrovni, a proto ulehčují komunikaci v různých oborech lidské činnosti).
- psychologické a sociální důvody (anglicizmy mohou naznačovat příslušnost k určité sociální nebo profesní skupině).

2.4. Grafická a morfologická stránka adaptace anglicizmů.

Problematika přejímání anglicizmů, a s tímto často spojená otázka počešťování je z hlediska reakcí většinové společnosti stále ještě na dosti rozpačité úrovni.

Zásadní problematika formální adaptace anglicizmů spočívá samozřejmě v rozdílnosti zvukové a grafické podoby těchto výrazů. Z důvodu minimálního počtu výrazů, jejichž zvuková a grafická podoba se kryje, vyvstává otázka, zachovat-li pravopis původní, nebo slova počešťovat. Neprůhlednost původních výrazů, které mimochodem působí v českém textu cizorodě, tak jak je vyzdvihována zastánci počeštěných forem, stojí v opozici ke snahám zastánců pravopisu původního, kteří argumentují setřením internacionálnosti lexému v případě jeho převodu do jazyka našeho. Dalším jevem, který v rámci jazyka narušuje zavedené zvyklosti, je vznik nezvyklých hláskových skupin expresivního charakteru (*aj, ej*).

Přes všechny argumentace směřující k zachování původní podoby výrazů dochází ve větší míře k obohacování slovní zásoby výrazy počeštěnými. Děje se tak už od 30. let (*trénink, faul ofsajd*). Záleží totiž na mnoha faktorech, které variantu zařazení slov do jazyka ovlivňují (distribuce, fonématická struktura apod.).

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA -8-
Husova 458, 370 05 České Budějovic

Většina výrazů se po určité době existence v jazyce počešťuje – pravopisně adaptuje, a to v zásadě dvojím způsobem:

základem je původní grafická podoba, které se přizpůsobí výslovnost (*basketbal, overal, tramvaj, bungalov* ap.),
základem je výslovnost, které se přizpůsobí grafická podoba (*byznys, džus, ofsajd, víkend* ap.), což je způsob mnohem obvyklejší.[2]

Dochází samozřejmě i k různým nepravidelnostem, které svědčí o individuálnosti celého procesu (*biftek, kraul, kečup, džungle*) i o nejednoznačném vztahu českých a anglických fonémů v otázce způsobu přepisu (*teč, debl, gól*). Nechybějí ani případy, kdy jeden morfém je vzhledem k různým okolnostem přejat v různých podobách (*fotbal, basketbal* x *mečbol, setbol; gólman, rekordman* x *byznysmen, džentlmen; mač* x *mečbol; biftek* x *ramstek* x *steak/stejk*). Formální divergence někdy odráží významový rozdíl lexémů (*fotbal* x *mečbol, kouč* x *gauč*).[3]

Narušení systémovosti některých odborných názvů je možným důsledkem dvojí adaptace jednoho morfému, způsobené různou dobou přejetí. Typickým příkladem je variantnost jmen míčových her. Zatímco před několika desítkami let docházelo k adaptaci podle původní grafické podoby (*fotbal, volejbal, basketbal*), nové názvy (*baseball, softball*) k nám později pronikaly s původní anglickou výslovností (*bejzbol, softbol*). Zatímco u slova *softball* umožňuje malý rozdíl mezi grafickou a zvukovou podobou adaptovat slovo podle vzoru ostatních systémových názvů (*softbal*), u slova

---

[2] Tejsor A., 1979, *Anglicizmy v češtině*, in: Aktuální otázky jazykové kultury v socialistické společnosti, Praha, s. 210

[3] Uher F., 1980, *Přejaté odborné názvy a hledisko spisovnosti*, NŘ 63, s. 141

baseball nelze situaci řešit uspokojivou cestou, a tak dáváme zatím přednost původní pravopisné podobě.

Kolísání takového rázu v podstatě znemožňuje stanovení pravidel pro adaptování anglicizmů v té či oné podobě. Docházelo totiž i k ovlivnění stran špatné znalosti anglické výslovnosti (*volejbal, tramvaj*), v některých případech ovlivnila grafickou podobu snad němčina (*kraul, džungle*).[4]

Roli dosti značnou sehrává snaha dosáhnout formální podobnosti se slovy domácími, především v zakončení. To umožňuje, aby se přejaté lexikální jednotky integrovaly do morfologického systému češtiny. Tak se slova jako *trolej, hokej, žokej, bungalov* zařadila k příslušným deklinačním typům, zatímco v případě adaptace podle výslovnosti by zůstala nesklonná. Snaha o začlenění do domácího tvaroslovného systému se projevuje i v tom, že původní koncovka bývá někdy nahrazena zakončením domácím (*lajna, penalta, viska, žolík*).

Adaptace morfologická tudíž s adaptací grafickou úzce souvisí a je dalším výrazným znakem ztráty cizosti přejatých slov. Nicméně, morfologická adaptace nevyžaduje nutně adaptaci grafickou a naopak. Nesklonná zůstávají jména, jimž jejich zakončení brání v začlenění k některému z deklinačních typů (*derby, buly, skóre, know-how*). Mají obvykle střední rod, v některých případech dostávají rod podle domácího ekvivalentu (*show/šou* střední i ženský – podívaná, *power play* ženský – přesilová hra). Kolísání v rodě nastává u některých slov, jejichž zakončení nezařazuje slovo jednoznačně k některému vzoru (*smeč, teč, skeč, trolej*).

---

[4] Mathesius V., 1947, *K Výslovnosti cizích slov v češtině*, in: Čeština a obecný jazykozpyt, Praha, s. 127

Řada anglických výrazů zůstává i po přijetí do češtiny v původním tvaru tzn. je zachován anglický pravopis i výslovnost, jsou nesklonné, nepřidávají se k nim žádné české koncovky apod. Přesto je nutné je pro potřeby češtiny alespoň zařadit k některému ze tří rodů. Například výrazy *interview, techno, reggae* jsou rodu středního, výraz *boom* je rodu mužského a výrazy *show* a *story* jsou rodu ženského. Roli zde hraje i rod jejich českých ekvivalentů. U některých anglicizmů je možné přiřazení k více rodům, jak je tomu například u výrazu *image*, který se dokonce objevuje ve všech třech rodech.[5]

Formální podoba přejatého slova nemusí být utvářena pouze na základě původní singulárové podoby, ale mohou ji ovlivnit i tvarotvorné přípony původního jazyka. U anglicizmů jde o plurálovou koncovku *–s*, která je obsažena v několika počeštěných slovech i v jejich singulárovém tvaru (*keks, drops, koks,* srov. i pomnožné *džínsy* vedle *džíny*). V poslední době k nim přibylo slovo *komiks* (původně nesklonné množné číslo *comics*), které se začalo chápat jako singulárové ve významu ‚(jeden) obrázkový seriál'. Také tyto jevy svědčí o tendenci k morfologické adaptaci přejatých slov.

Pokud jde o jiné slovní druhy (přídavná jména, slovesa), většinou jsou odvozena od podstatných jmen a jejich formální adaptace nepřináší výraznější problémy.

Z hlediska derivace lze anglicizmy v češtině utřídit dle následujících kritérií:

Substantivní sufixální derivace se děje například pomocí těchto koncovek:

[5] Rejzek J., 1993, *K formální adaptaci anglicizmů*, NŘ 76, s. 30

-ista (např. *snowboardista, fotbalista, basketbalista*),
-ař/-ář (např. *surfař, cyklokrosař, tipař*),
původní anglická přípona *-er* (např. *sprejer, biker, streetworker*),
-ství (např. *dealerství, sponzorství*),
původní anglická přípona *-ing* (např. *clearing, leasing, lobbing*),
a její adaptovaná varianta *-ink* (dopink, kempink).
Adjektivní sufixální derivace se uskutečňuje nejčastěji prostřednictvím těchto koncovek:

-ový (např. *castingový, outdoorový, peelingový*),
-ský/-cký (např. *designérský, manažerský, rapácký*),
-ní (např. *instantní, mediální*).

Verbální sufixální derivace nastává u všech spisovných tvarů sloves pomocí koncovky *-ova-* (např. *e-mailovat, handicapovat, surfovat, startovat*).

Adverbiální derivace vznikají od derivací adjektivních, například pomocí koncovek:

-ově (např. *laserově, faxově*),
-ně (např. *digitálně, kompatibilně*),
-sky/-cky (např. *lobbisticky, manažersky*).

Prefixální derivace využívá převážně prefixy latinského původu (jediným anglickým prefixem je *top-*), například:

inter- (např. *internet, interview*),
anti- (např. *antidopingový*),
re- (např. *remake, remix*),
super- (např. *superhit, superman, stuperstar*).

Formální adaptaci považujme jen za část problematiky užívání anglicizmů. Nutnost posuzování tohoto přizpůsobování v souvislosti s funkčností dané jednotky lexika je více než zřejmé. Tato funkčnost přejatých slov, hodnocení stylové, vztah k ekvivalentu původem českému jsou samy o sobě tak rozsáhlým problémem, že si zaslouží vlastního zpracování v rámci méně komplexního, avšak detailněji propracovaného zkoumání jednotlivých faktorů výše popisovaného přejímání.

2.5. Způsoby ovlivňování národního jazyka angličtinou – pragmatický pohled (převzato, upraveno).

Text kapitoly je – mimo nutných úprav, výpustek a několika parafrází – převážně převzat z 32. čísla bulletinu Dokořán (prvního čísla roku 2005), realizovaného v elektronické podobě na www.obecspisovatelu.cz, přičemž autorem příspěvku je Josef Šimandl.

Obec spisovatelů vznikla v prosinci 1989 jako dobrovolná profesní organizace českých a moravských spisovatelů, literárních vědců a kritiků. Kritériem pro členství v Obci je prokazatelná literární činnost.

Ovlivňování prostřednictvím anglických výrazů

Po 200 let novočeského období stály anglicizmy[6] na periferii slovní zásoby češtiny (ve starší češtině nebyly kontakty prakticky žádné). Jejich první vpád počátkem 20. století souvisí s rozvojem sportu (*hockey; football* > *fotbal*; srov. dnes *footbag*, zvaný též *hakisak*; *out*; *fair*), jazzu a nové taneční

[6] V tomto příspěvku jimi rozumíme prvky v užším smyslu anglosaské; z četných romanizmů – podle některých studií tvoří až 60 % anglického lexika – jen ty, které prošly zneprůhledňující proměnou, např. despite (< lat. dēspiciō..dēspectum).

hudby (samo slovo *jazz*; *ragtime*, *charleston*, *foxtrot*), filmu.[7] Během dlouhých desetiletí izolace pronikaly z angličtiny a jejích regionálních variant jen jednotlivé výrazy: *big beat* (*/bigbít*), *make up* (*/mejkap*; vlastně 'líčidlo'), *pop art*, *design*, *screening*; angličtinou přejaté romanizmy se reklasicizovaly (eskalace konfliktu / zbrojení – 80. léta), jak se děje dosud. Protržením stavidel a komunikační explozí počátkem 90. let začala konfrontace s celou řadou relativně nových jazykových sfér, posílil se jazykový kontakt se sférami, v nichž se do té doby orientovali jen nečetní (např. kulty, sekty a nejrůznější hnutí), a jazykově bohatší je komunikace i ve zcela tradičních oborech. Angličtina byla přitom většinou primárním jazykem, dominantním superstrátem, z něhož se přejímalo a který dokonce platil za prestižní; v řadě sfér je tomu tak dosud.

Připomeňme alespoň tyto komunikační sféry:

• **politika** – *wellfare, workfare*; tyto anglicizmy mají omezenou sféru užívání, „pro lidi" se používají sociální jistoty/stát/polštář; programy zaměstnanosti apod.;
• **management** – *merchandising, recruitment* (x historizmus rekrut; ale *scouting/skauting* koexistují v obou významech); *benefit*;
• **počítače** (dř. kybernetika/řídicí systémy) – *banner, cookies* (nejen 'sušenky'; počít.: zjednodušené databázové záznamy o prohlédnutých internetových stránkách podporující jejich opětovné vyhledání), *cracker* (nejen křupavý slaný keks, ale i *hacker* specializovaný na narušení/*cracking* počítačového zabezpečení), *cybersquat*, *spam*, *MP3*, *wap* (technologie umožňující bezdrátový přístup k internetu; na tričkách psáno i *w@p*);

---

[7] K. Čapek, sám angličtiny dobře znalý, ve své causerii Jak se dělá film mimoděk dokumentoval, jak pestré byly způsoby přejímání: *treatment* ponechán neadaptovaný; „*spotlajt* (spotlight)" Čapek počešťuje graficky, ale s nápovědou; pro script girl se pokouší zavést *skriptorku* (Akademický slovník cizích slov (dále jen ASCS): „*skriptérka*, ?častěji *skriptka*).

• **všelijaké módní trendy, koníčky apod.** – *piercing* (celá čeleď!), *branding* (obrazec vypálený do kůže, který „nejdřív bolí, pak zdobí a nakonec mrzí"; jinak i ve významu 'propagace značky', *brandu*); *dre(a)d/rasta* (výrobce: *RASTA COPÁRNA*), *castismus*, *darker* (/stmívač; čes. slovo užíváno dř. pro *dimmer*, vypínač s reostatem), *hakisak* (srov. výše), *kangoorobic* (aerobic v klokaních botách), *mountainboarding*, *sandboarding*, *kitesurfing* (a jiné prkýnkářské i další radovánky); *racecarvery* (lyže na *racecarving*);

• **obecnější výrazy** – *peer-to-peer*[8]; *backpacker* (/batůžkář); 2 veleužitečná: a) *faktoid* (v médiích nejen bulvárních), b) *brownfield(s)*; české ekvivalenty mj.: opuštěné/bývalé/zastaralé/nevyužité //pochybně využívané průmyslové objekty (plochy/areály/zóny/území/lokality (z)devastované/zpustošené průmyslové plochy, průmyslově znečištěné plochy, industriální objekty, průmyslové dědictví, průmyslem znečištěné pozemky, chátrající průmyslové kapacity, staré areály, plochy využívané v minulosti, silně znečištěné pozemky, zanedbané pozemky), ekonomicky podvyužitá/*underused* území; pozemky se starou zátěží, pozemky postižené ekologickou zátěží; pozemky, na kterých byla skončena původní výrobní nebo jiná činnost; ?hnědá pole. Anglicizmus má dvě důležité vlastnosti kandidáta na termín: je jednoslovný a univerzální.

Některé tendence s anglicizmy spojené:

zdá se, že s přibývajícím počtem lidí znalých angličtiny mizí někdy až kuchyňské počešťování podle grafiky nebo výslovnosti[9] (okrajově však vidíme třeba i *kastomizace*, byť vedle *customizace*). Drží se u výrazů

---

[8] Přičemž např. *peer review* neznamená jen ‚přísnou recenzi', ale jde i o posouzení od profesně i kariérně rovných kolegů.

[9] *Student Agency* vyslovované [student agenci](!) zavedl populární herec v TV soutěži, je to slyšet i z reklamy na ČRo1 a také od personálu v komfortních dálkových autobusech provozovaných touto agenturou.

označujících triviality nebo něco dokonale ztrivializovaného[10]; anebo se polopočeštěná podoba drží v prostředí, kde si s kulturou jazyka nedělají starosti (případ slova *rallye*[11]). Nadále živé a pro češtinu typické je počešťování sufixem – *bestofko*, *bestovní -(the) best of ...*; je spojeno s ne vždy doceněnou expresivitou (tj. stylovou hodnotou, nejčastěji slangovým charakterem). Zatím ojediněle se objevuje necitlivost k rodu – správná *cheerleader* musí ... ('roztleskávačka').

U iniciálových zkratek se vedle českého hláskování už delší dobu prosazuje anglický spelling; variantní podoby lze citlivě vybírat podle kontextu – spelované *sívíčko* (*CV*, *curriculum vitae*), hláskované *bé(vé)háčko* (*Beverly Hills*, resp. stejnojmenný seriál). Citlivé kombinování s výrazy domácími x cizími/přejatými představuje konkurence *Céděčka do domu // CD Laser* [sí dý lejzr].

S anglicizmy se děje něco podobného jako kdysi s latinizmy (nebo kdysi v latině s grécizmy). Dokud jsou to jednotlivé prvky, jazyk je asimiluje daleko bezohledněji – staročesky *alcpřěšt* (*archipresbyter*), dodnes *převor* (*prior*), v baroku *procesí* (*processio*, ne **procese*); z anglicizmů srov. *voršestr*. Ale s přibývajícím množstvím si tyto prvky vytvářejí vlastní subsystém s vlastními pravidly. Ještě podle druhého vydání Slovníku spisovné češtiny by se mělo používat jen *outsider, outsidra, outsidři*; ale protože internetoví **providři, *squattři* apod. by už byli neúnosní, prosadilo se v textech „retroaktivně" *outsidera, outsideři* se zachovaným *-e-*. Dnes vidíme, jak se

---

[10] Např. *push-up podprsenka - pušapka* (velká nabídka pušapek); *gamesa, adventura* (*-rní, -ření*), *brou/wsení* (zabr…it někam).

[11] V národním korpusu syn2000 je 1793x *rallye*, jen 1x podoba uvedená v ASCS nešťastně jako základní, tj. *rely*, a to zjevně s perziflujícím záměrem („V dalším kole téhle režisérské rely Pavel Juráček přifrčel s kopií do Paříže..."), 328x nekodifikovaná podoba *rally* (BARUM RALLY – dle transparentu pořadatelů).

posilují slovotvorné vztahy dříve okrajové – *spam, spamming, spammer*[12]; někdy jsou výsledky polovičaté – *kontroling* (x *control, controlling*). Spíš ekonomická praxe než jazykový systém formuje nové slovotvorné řady – *billboard, bigboard, megaboard, gigaboard*; prý po gigamarketech už může přijít jen teramarket čili svět jako jedno tržiště.

Ovlivňování pomocí internacionalizmů poznamenaných angličtinou

Některé případy jsou už zprofanované – *kontrola*; podle němčiny *akce*[13]. Ustoupilo adjektivum *katastrofální* ve prospěch podoby *katastrofický*, kde se zpočátku slibně rýsovala diferenciace pro dvojí různý významový vztah – *katastrofální sucho/povodně/situace* (takové, že znamenají katastrofu nebo k ní vedou) x *katastrofický scénář* (předpokládaný průběh hrozící katastrofy). Bohužel převážila podoba na *-ický*, která je „módnější", „mezinárodnější" a koneckonců nehybridní (ale nehybridnost je to poslední, na co se bere ohled, jak uvidíme).

Poněkud rafinovanější působení angličtiny lze představit na slově *aspirující* – aspirující na něco je dosud v převaze, ale objevuje se i typ *aspirující herečka/režisér*, kde mnohdy není jasné: chce se taková osoba herečkou/režisérem stát, anebo už jí/jím je a má aspirace, ambice, snaží se? Toto adjektivum „vypadá správně" a ve slovnících se taková adjektiva

[12] Srov. Černá-Svobodová-Šimandl-Uhlířová, 2002, s. 48-50, nebo následující webové stránky: http://www.ujc.cas.cz/oddeleni/index.php?page=poradna.

[13] *Controlling* není 'kontrola', ale 'řízení'. Rozlišení se někdy v praxi stírá: lze zaznamenat *personální kontroling* jako příklad významu 'systém kontrolní činnosti', ač jde i/především o usměrňování personálních nákladů. Začátkem 90. let jsme se smáli Slovákům, že jejich *akcia* je kromě 'akce' a 'akcie' nejnověji také 'sleva'; dnes vídáme nápis *AKCE* běžně i křídou na tabuli před krámem, když se řezník rozhodne připoslevnit bůček; koneckonců dočasný prodej za nižší cenu je svého druhu akce. O hranici přijatelnosti nových významů není konsenzus. Např. *artikulovat* (své požadavky) odmítá Just, 2003, ale neprávem: nový význam je kompatibilní se staršími.

(tvořená ke slovesům pomocí *-ící/-oucí*) většinou ani nepopisují, a přece, při změně valenčního rámce, mohou vznikat i oprávněné pochybnosti, zda užití je vhodné. Zdánlivě správně vypadají i adjektiva *ultimativní*, *bombastický* – tak můžeme slyšet *„TV shopping nabízí ultimativní čopr (chopper) za bombastickou cenu*[14].

Slovo *respitní* se v češtině vytvořilo podle angl. *respite* [respit/respajt] (z lat. *respectus*, ale význam souvisí jen velmi volně), charakterizovaného jako noun/modifier a vyjadřujícího ´odpočinek před něčím dalším namáhavým´. *Respitní péči* lze zaznamenat vedle neoficiálního výrazu *odlehčovací péče*. Jde o časově omezenou pomoc členu rodiny s péčí o zdravotně postiženou, nemocnou osobu, seniora; realizuje se v domácnosti nebo „dočasným umístěním této osoby v určitém zařízení", takže jsou zaznamenány i výrazy *ústavní/terénní r. p.* Neprůhlednost výrazu vyvolává otázku, zda se tento neologizmus udrží. Při té příležitosti nutno poznamenat, že ve slovníku lze nalézt i jiné nadějné kandidáty na jepičí život – *verdikátor* (přestože máme *detektor lži*); *-dikátor* snad leda že by „vynášel verdikty" nebo „ukazoval pravdu" jako *indikátor*. Stěží přežijí *euřeny* (předloha „nebudou *mařeny*[15], budou *euřeny*" nepochybně zapadne, pokud se tak už nestalo); *gruppenkřest* (CD) zavání *gruppensexem*, ale to může vyčpět nebo nemusí vadit.

K adjektivu *incentivní*: anglická předloha zní *incentive* [insentiv]; z lat. *incinere* mj. ´dát se do zpěvu´, s uváděným stáří od 15. století ve významech ´počáteční podnět, stimul´ (pozn.: stimul, impuls pohánění dobytka);

---

[14] Na poutačích vídáme i *„bombastické" ceny*, takže dosud žije poláčkovský pan Načeradec, který věší nad krám nápis BÁJEČNÉ „LEVNÉ" CENY, aniž mu přijde na mysl, že svou slevu ironizuje. A sdružení asijských provozovatelů gastroslužeb v obchodním centru na okraji Prahy láká k občerstvení sloganem *„Hodně peněz za málo muziky"*.

[15] Několik desetiletí staré, z mluvy vekslaků pocházející označení (západoněmeckých) marek.

anglické slovníky včetně nejnovějších s využitím korpusů (Hanks, 1998) ho popisují dosud jen jako noun/modifier, ač na internetu je i adverbium *incentively* a sousloví jako *incentive spirometry*, které umožňují adjektivní interpretaci. Výraz má široké použití pro pobídky ekologické, postdoktorandské apod., ale východiskem pro význam českého výrazu byly firemní výlety a jiné požitky pro zaměstnance s cílem povzbudit věrnost firmě a loajalitu k jejímu vedení. Čeština má podle kodifikace jen adjektivum, běžné ve spojení *incentivní turistika*, ač i v národním korpusu z roku 2000 je pětinou(!) zastoupeno substantivum (buď *incentiv* jako imperativ, regulativ, impuls/-stimul, nebo *incentiva* jako iniciativa, exekutiva). *Incentivní turistikou* se podle internetového vyhledávače Google zabývá jen v České Republice několik desítek cestovních agentur. Řečeno zjednodušeně, jsou to akce typu „ukážeme zahraničnímu podnikateli třeba Krumlov, a on nám postaví továrnu a zaměstná tisíce lidí"; pro Český Krumlov je doložen i výraz *„incentivní potenciál města"*. Na tomto adjektivu je možno pozorovat nejen klikatou historii jazykové materie, ale i pozoruhodný příspěvek k poznání, co je češství: ze širokého významového spektra si přisvojíme toliko snadnou cestu k zisku[16]. Vidíme však také, že vychytávat mouchy bychom mohli nejen na zpracování slovníků českých, ale i anglických, jejichž personální, finanční i materiálové zázemí je nesrovnatelně bohatší.

Vliv ostatních jazyků na češtinu

Ten slábne úměrně tomu, jak slábne postavení těchto jazyků. Např. francouzská označení burzovních spekulantů ustoupila anglofonní metaforice – dříve *à la hause/baisse*, dnes býk, medvěd. A kupříkladu k těm

[16] To češství míním jako pokus o žert: americký, thajský aj. podnikatel jdoucí za úspěchem se nechová jinak, aspoň zpočátku ne.

slovanským: kanadský hokejista a kanadský rodák s jihoslovanskými kořeny Joe Sakic (ze Sakić) se vyslovuje [sakik]; potíže s grafikou skloňovaných tvarů má mnoho pisatelů, zvlášť když vědí o původu jména: *?Sakika/?Sakica/??Sakice*. Stejně tak třeba violoncellista Mischa Maisky, rodák z Rigy: *Mischi/?-y Maiského/? yho*.

2.6. Česká publicistika z hlediska užití anglických výrazů.

Publicistika je kromě oblasti odborného stylu jednou ze součástí jazyka, kde dochází k užití velkého množství slov, která mají svůj původ v angličtině. Jedná se o slova z okruhu lexika ekonomiky, sportu, výpočetní techniky, filmového průmyslu, módy, populární hudby apod. U většiny z nich dochází k pravopisné a morfologické adaptaci, jiné si naopak zachovávají původní formu a pravopis a zůstávají nesklonné.

Z hlediska frekvence užití jde nejčastěji o slovní druh substantiv a také adjektiv (ve funkci atributů), vyskytujících se jak v prepozici, tak v postpozici. V některých případech lze nalézt původní anglické výrazy i v souslovích citátového charakteru, nebo jako jeden z komponentů hybridních složenin.

Některé z užívaných výrazů jsou pro čtenáře snadno srozumitelné, a vyskytují se v opravdu hojné míře. Díky jejich zakončení nedochází k začleňování k českým deklinačním typům a zachovávají si nesklonnost, nicméně pravidelně jsou začleňovány pod některý ze tří českých gramatických rodů. V některých případech lze přiřazení k rodu vysvětlit zřejmou motivací rodu českého ekvivalentu daného výrazu. U některých výrazů však ještě nedošlo k jednoznačnému sjednocení v přiřazování, neboť např. výraz *image* se objevuje ve všech třech rodových podobách.

V mnoha případech dochází k tomu, že český čtenář (a mnohdy člen odborné veřejnosti) může nabýt nejistoty ve snaze porozumět anglicizmu, a to zejména v případech, kdy jednoznačný český překlad v podstatě neexistuje.

Samostatnou kapitolou jsou reklamní nápisy, slogany a propagační hesla, téměř vždy krytá ochrannou známkou. V těchto případech jde nejpravděpodobněji o snahu atraktivizovat nabízený produkt nebo službu. Dochází ovšem i k situacím, kdy jsou uvedeny v angličtině i základní informace o inzerentovi, byť se jedná o českou firmu (např. *Phone, Main Office, Branch Office* a jiné).

Nesklonné anglicizmy nacházíme velice často i v pozici atributů podstatných jmen českých, někdy anglických, více či méně adaptovaných. Z podobných spojení lze uvést např. *Pen klub*, *pop kultura* (někdy psáno i juxtaponovaně), *sci-fi literatura, techno hudba* apod.

Další skupinou výrazů obsahujících nesklonný anglický tvar jsou složeniny s prvním anglickým komponentem tvořeným slovem *super*, jejichž druhým komponentem je buď slovo anglické, a pak se jedná o původní anglická kompozita typu *superman*, nebo se zde častěji vyskytuje slovo české a vznikají hybridní složeniny jako např. *supermuž*, *supertřída* apod. Nutno připomenout, že tyto hybridní tvary se objevují ve všech třech podobách, tedy ve variantě juxtaponované (*supercena*), jako dvě mezerou oddělená slova (*super cena*) a v podobě se spojovníkem (*super-cena*). Nicméně jen podoba první je správná, tj. psáno dohromady.

Nelze opomenout ani výrazy s populárním a v současné době velice oblíbeným prefixem *ex-* ve smyslu "bývalý" ve slovech s cizím nebo domácím základem jako *exbeatle, exmanžel, exmanželka* (psáno i *ex-*

manželka), *ex-jugoslávští* nebo *exreprezentant*.

Kompozita a prefixálně tvořená slova slouží v publicistice, ale i v běžném užívání převážně ke kondenzaci textu. Jejich přemíra vyvolává ovšem dojem těžkopádnosti a neschopnosti autora vytvořit esteticky přijatelný text. Obdobné nedostatky se projevují i u výše zmíněné snahy upoutat pozornost při tvorbě reklamních textů či inzerátů, kdy péče jazyková je zatlačena do defenzívy právě markantní vůlí upoutat maximální pozornost čtenářů zdůrazněním vlastností, výhod a nezpochybnitelných kvalit propagovaného produktu.

Ke zhuštění textu přispívají i zkratky, přičemž mezi nejužívanější patří např. *SW* (software), *PC* (personal computer), *HC* (hockey club), *OK* (all correct; na základě nesprávné pravopisné podoby "all korekt"), *P.O. Box* (Post Office Box), *F.C.* (Fan Club nebo Football Club), *CMT* (Country Music Television) a další.

Původní anglické nesklonné výrazy, složeniny a zkratky se v českém publicistickém stylu objevují opravdu velmi často. Otázkou ovšem zůstává, zda nahrazení českého slova anglicizmem nebrání úplné srozumitelnosti textu a zda je tento způsob opravdu "nejzaručenější" cestou, jak dosáhnout nejvyšší možné recipientovy pozornosti. A krom takového oživování textu, zda nejsou i jiné způsoby, jak se vyhnout opakování některých stejných slov či synonym.

Volba anglického výrazu by neměla být "módní záležitostí" či důsledkem snahy o "světovost" textu. Internacionalizace a transparentizace slovní zásoby jsou sice v současné době na postupu, ale nesmíme zapomínat na

nutnost celkové srozumitelnosti a funkčnosti výsledku pisatelovy snahy.[17]

[17] Svobodová D., 1996, *Anglické výrazy v českém publicistickém stylu*, NŘ 79, s. 99-102

3. Praktická část

3.1. Vlastní oblast výpočetní techniky: metodika práce.

Výzkum recepce anglicizmů v konkrétním prostředí českojazyčných uživatelů výpočetní techniky se skládá ze dvou částí:

a) **Sběr excerpt z českých, ale i anglických odborných materiálů** (výukové publikace, manuály, propagační texty, softwarové příručky, slovníky a částečně – se zvýšeným zřetelem na skutečnost možné neodbornosti a hovorovosti – i internetové diskuze), přičemž jejich výběr je uskutečněn na základě následujících principů:

- frekvence výrazů ve zkoumaných textech,
- funkce výrazů v excerpovaném textu.

b) **Vlastní utřídění a rozbor excerpovaných výrazů dle existence či neexistence českého ekvivalentu a jazykovědný rozbor problematiky s touto skutečností spojené** (stylistická rozrůzněnost, možnost či nemožnost jednoslovného překladu českým výrazem, resp. nutná opisnost víceslovným vyjádřením).

Vzhledem ke skutečnosti, že v průběhu excerpování došlo k nashromáždění více než sedmi set excerpt, bylo rozhodnuto o jejich selekci. Tímto jsem byl donucen k vyřazení těch méně vhodných, aby bylo dosaženo maximálního efektu vlastní jazykovědné práce. Ten by totiž mohl být negativně ovlivněn příliš vysokým – a neuměřeně rozsáhlým – počtem zkoumaných materiálů a mohlo by nastat odchýlení od cíle výzkumu. Argumentace, že širší záběr by zpřesnil výsledek (a že excerpci je nutno provádět na co největším množství

zdrojů), není v tomto případě tak zcela relevantní, protože v důsledku snahy o navýšení počtu těchto excerpt dochází (na základě zkušeností dosažených v tomto případě) ke snaze zahrnout i méně vhodné (méně frekventované) výrazy do skupiny rozebíraných. Tak došlo k vypuštění vzorků z materiálů týkajících se operačního systému Linux, a to z prostého důvodu nedostatečné rozšířenosti mezi širokými vrstvami uživatelů (osobní praxe a zkušenosti musely v tomto ohledu samozřejmě ustoupit stranou). Stejně tak nakonec byly vyřazeny materiálové varianty „originální titul X – překlad titulu X", neboť po pečlivém prozkoumání této problematiky vyšlo na povrch, že autoři překladových titulů se snaží o maximální věrnost předloze co do práce s odbornými (a tím vhodnými) výrazy – ty zůstávají převážně v originální podobě, tudíž pestrost, tolik ideální pro jazykovědné zkoumání této práce, by byla snížena na minimum.

Z podobných důvodů došlo i k rozhodnutí přesunout excerpta z originálních anglických titulů do oddílu příloh, neboť v souvislosti s vysokým počtem těchto příkladů by neúměrně narostl rozsah práce a stala by se tak dosti nepřehlednou. Nicméně původní záměr možnosti komparace výrazů na základě dvou jazyků tímto není narušen a možnost takového porovnávání i tak zůstává.

Excerpovaný materiál je z hlediska usnadnění lingvistického zkoumání rozvrstven do třech základních skupin, přičemž za základ třídění je brán princip vztahu k původnímu anglickému prototypu. Tudíž část první zahrnuje výrazy, které zůstávají ve své původní, nepřeložené podobě, a v této také vstupují do sémanticko-syntaktických vztahů v rámci českého jazyka. Druhý excerpční oddíl praktické části se věnuje výrazům plně českým, které stojí v plnohodnotné pozici vůči svým anglickým originálům (bez ohledu na stupeň formální zařazenosti do systému českého pravopisu). A blok třetí obsahuje hybridní příklady, kdy dochází k realizaci výrazu

kupříkladu prostřednictvím původního prototypu opatřeného českou předponou apod.

Dále se všechny tyto tři objemné bloky vnitřně dělí na oddíly, vnitřně spolu související, a to na základě: a) **stejného základu slova** (princip základní a nejdůležitější z hlediska kumulace excerpt), b) **obdobného sémantického významu** – popisu totožných či podobných činností (částí stroje).

Za takovýmto uskupením následuje vždy lingvisticko-pragmatický komentář, který je vlastním zhodnocením důvodů výběru a užití právě takových výrazů, které se v příkladu objevují.

Dochází samozřejmě i k situacím, kdy je v rámci jednoho excerpta více než jeden či dva, ale i více výrazů hodných komentování. V těchto případech je vybrán k okomentování výraz vždy jen jeden (v situacích, kdy se týž příklad opakuje, tak všechny totožné). Takový komentář zahrnuje a rozebírá všechny vyskytující se jevy, neboť kopírování excerpt a přeřazování na různá místa do různých skupin by neúměrně navýšilo rozsah práce, s čímž jde samozřejmě ruku v ruce ztráta přehlednosti a srozumitelnosti. V případech, kdy komentář k jevům v excerptu se objevujících lze nalézt již na jiném místě, v jiném oddílu práce, je uveden pouze odkaz na tento již výše nebo následně níže provedený rozbor.

3.2. Komentovaná excerpta: anglické výrazy.

Výrazy z oblasti popisu technických součástí počítačů:

CD-ROM mechaniky *se prosadily velmi rychle, a to hlavně kvůli své velké kapacitě, která dovolila výrobcům software použít pro šíření programů jediné levné médium místo mnoha nespolehlivých disket.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 35)

Naproti tomu The Bongle, druhý produkt od stejné společnosti – Hide & Seek Technologies, přináší bezpečnost do síťového prostředí. The Bongle je obdobou hardwarového klíče ***CD-ROMu****.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 28)

Komentář:
CD-ROM mechanika, CD-ROM, CD-ROMka i jiné varianty svou českou obdobu nemají a v této své jediné podobě, tedy jako anglický prototyp (vytvořený ze slov Compact Disc – Read Only Memory) vstupuje do všech plánů jazyka jako adaptovaný prvek, deklinovatelný kupříkladu jako genitiv ve výše uvedeném excerptu.

S programem a vypalovačkou umožňujícími "packet writing" můžete s médii CD-R nebo CD-RW pracovat jako s ***disketou****.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 30)

Pokud si potřebujete na ***disketě*** *odnést větší množství dokumentů nebo dalších souborů, nemusí se Vám na ni vejít.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 29)

Na ***disketu*** *se Vám pak vejde mnohem více souborů.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 29)

Komentář:
Disketa je taktéž výraz cizího původu, v češtině mající snad jen variantu *pružný disk,* která je však dosti málo využívaná (už kvůli své délce) a zároveň nutno podotknout, že v důsledku nástupu nových technologií

zálohování dat (a médií toto umožňujících) se zřejmě brzy dočkáme ztráty přítomnosti tohoto termínu v odborných textech vůbec.

Udělejte si ekonomickou kalkulaci výhodnosti investice do vypalovačky CD-R, případně CD-RW, ve srovnání s jinými standardy pro přenášení, zálohování a úschovu dat, jako jsou ***jednotky ZIP****, Jazz, magnetooptiky, SyQuesty, výměnné pevné disky apod.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 4)

To ale dnes v době ***ZIP mechanik*** *nebo vypalovaček CDR nemusí již být problém nepřekonatelný.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 40)

Komentář:
ZIP mechanika (ZIP jednotka) je termín, který je zároveň obchodním označením zálohovacího zařízení podobného výše komentované *disketě* (avšak schopného pojmout mnohem větší množství dat), a jako takový nemůže být přeložen. Překladový ekvivalent neexistuje a čeština je nucena užít výrazu původního.

Procesor má schopnost zpracovávat najednou určité množství ***bitů****. Čím více jich procesor dokáže zpracovat, tím je rychlejší.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 18)

Komentář:
Vzhledem k častým záměnám významu slova *bit* resp. *bajt* (tj. podoba počeštěná, výslovností původního anglického *byte* ovlivněná), dochází k mnoha významovým problémům a nesrovnalostem. Na pravou míru vše snadno uvede definice z jakéhokoli slovníku výpočetní techniky, která říká,

že *bit* je nejmenší jednotka informace (v binární soustavě nese hodnotu 0 nebo 1), avšak *bajt,* resp. b*yte*, rovná se hodnotě 8 *bitů.*

***Procesor**, označovaný anglickou zkratkou **CPU (Central Processing Unit)** se skládá z miliónů maličkých tranzistorů, které jsou vytvořeny fotografickou cestou na křemíkovém plátku velikosti zhruba nehtu malíčku.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 16)

*Paměti RAM (Random Access Memory) jsou operační pamětí osobních počítačů. Stejně jako **procesory**, prošly i ony dlouhým vývojem.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 26)

Komentář:
V případě označení *procesor* nebyla nikdy zaznamenána snaha tento výraz nějak nahrazovat, a tak došlo k situaci, kdy je zcela zařazen do českého systému jako slovo přejaté a vystupuje ve všech svých jazykových rovinách jako plnohodnotný člen českého pravopisného systému. Tak kupříkladu nominativ plurálu v druhém excerptu, výše uvedeném.

*Rozhraní pro připojení vypalovačky: ATAPI, SCSI, USB, paralelní port a **FireWire**; paralelní port je však pomalý a neumožní zápis vyššími rychlostmi, je však možné přes něj zapisovat metodou "packet writing".*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 6)

*Rozhraní **FireWire** (jinak také IEEE-1394 nebo I-link, v překladu "hořící drát") je rychlostní rozhraní, které umožňuje rychlost přenosu až 400 Mb/s.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 39)

Komentář:

FireWire je stejně jako například již komentovaná *ZIP jednotka (mechanika)* obchodním označením, které v sobě nese sémantiku popisu rychlosti a metody přenosu dat, ke kterému slouží. Pokusy o překlad typu „hořící drát" (tak v excerpovaném textu) jsou vždy jen snahou autora přiblížit znalostí angličtiny nedisponujícímu čtenáři vlastní význam anglicizmu, který ve své originální podobě opět plně vystihuje problematiku, kterou termín přináší.

*Propojky (**jumpery**) – Vyskytují se hlavně na starších základních deskách a na přídavných kartách a slouží k nastavení parametrů. Výjimkou ovšem nemusí být ani nejnovější desky, protože nastavení pomocí **jumperů** je jednoduché a výrobně velmi levné.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 13)

Komentář:
Otázka *jumperů* je z hlediska možnosti ekvivalentního vyjádření v češtině osvětlena i v části věnované výrazům českým (následující kapitola), nicméně nutno uvést, že takováto (tedy původní, anglická) podoba je vítězící variantou díky své jasnosti, neboť (jako u mnoha dalších termínů oblasti výpočetní techniky) i zde si musíme uvědomit, že angličtina odkazuje právě na *propojku* počítačovou a ne kupříkladu elektroinstalační.

*Od začátku výroby **LCD monitorů** se konstruktéři potýkají s poměrně velkým počtem problémů, se kterými se konstruktéři klasických **CRT monitorů** nesetkávají.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 61)

*Do této kapitoly jistě patří i zmínka o **monitorech LCD**. Protože však stále patří k cenově méně dostupným zařízením, omezím tuto část na minimum.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 61)

Předpokládám, že počítač si bez ***monitoru*** *nedovedete ani představit. A přesto, ještě před příchodem* ***monitorů*** *se komunikovalo s počítači bez* ***monitoru****, počítač psal výpisy na elektrickém stroji a sestavy tiskl na tiskárny.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 53)

Komentář:

Monitor je ve všech svých mutacích (*LCD monitor, CRT monitor*) výrazem, který svůj český ekvivalent má, a to plnohodnotný, nicméně právě ten (*obrazovka*) má právě v češtině význam další, daleko starší a původnější – obrazovku televizní (v angličtině označovanou jako *(TV) screen*). A právě tato dvojznačnost vede k častějšímu užití anglického prototypu v textech mnou rozebíraných, tedy užití výrazu *monitor,* se zřejmým cílem jednoznačně odlišit tyto druhy zobrazovacích zařízení.

Socket *– anglický název pro patici procesoru. Dříve se procesory pájely napevno do základní desky. Dnes na základní desce nalezneme speciální konektor, do něhož se procesor zasune. Patice má na boku páčku, jejímž zvednutím se procesor uvolní a může se vyjmout. Jejím stlačením se procesor v patici upevní.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 21)

Komentář:

Ohledně konkurence výrazů *socket* a *patice*: princip výběru výrazu je v oblasti užití. V případě, kdy výraz je součástí obdobného odborného textu, je využívána česká podoba, nicméně v situaci, kdy se jedná o uvedení typu produktu nabízeného prodejcem / obchodníkem výpočetní technikou, objevuje se v drtivé většině případů výraz anglický, a to především z toho

důvodu, že výraz *socket* je již mnohdy součástí nějakého širšího obchodního označení a usnadňuje orientaci v nepřeberném množství produktů na trhu.

Pro ty, kterým hluk ventilátoru vadí, byl sestrojen tzv. ***silencer****, tedy ztišovač. Jde o elektrickou součástku (většinou termistor), která se vkládá do zdroje a podle okolní teploty zpomaluje nebo zrychluje běh ventilátoru.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 7)

Komentář:
Užití termínu anglického je ryze módní záležitostí a tentokrát je jen na autorovi, pro kterou variantu se rozhodne, neboť rozdíl v tomto případě je nijaký a jediná skutečnost, která by nás měla nabádat k užití našeho, tedy českého, prostředku je snaha chránit mateřštinu před přílišným zaplavováním cizojazyčnými prvky. *Silencer* jako samostatný prvek v jinak české větě přeci musí být dosti extraordinárním oživením.

Skener *byl ještě před několika roky vzácným vybavením specializovaných pracovišť na práci s grafikou. Dnes se díky neuvěřitelnému poklesu ceny a nárůstu kvality stal poměrně běžným a prodává se snad v každém obchodě s výpočetní technikou.* ***Skener*** *je zařízení, které slouží k převedení obrázků a textů z papírové*
(nebo podobné) podoby do podoby počítačového souboru.
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 71)

Pro pořízení hudebního záznamu je minimálně nutná kvalitní zvuková karta s editačním programem (a to je skutečně jen minimum), pro pořízení CD s fotografiemi budete potřebovat ***skener*** *nebo digitální fotoaparát.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 3)

Kombinovat tato zařízení je možné. Lze (kromě jiných zařízení připojených k SCSI jako je např. ***skener*** *nebo zařízení připojených k IDE jako je např. jednotka ZIP) též kombinovat pevné disky a CD-ROM jednotky a vypalovačky na IDE i SCSI.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 34)

Komentář:
Skener je počeštěnou podobou původního *scanner* a jako velmi často užívaný prostředek byl již před mnoha lety plně češtinou přijat. Možnost různých opisů, vesměs víceslovných a mnohdy zavádějících, je v tomto případě jen nenutným zlem, neboť povědomí široké (a tím pádem nejen odborné, v oblasti výpočetní techniky se pohybující) veřejnosti o podobě a funkci tohoto zařízení je téměř na stejné úrovni jako povědomí o formě.

*Ta je celou dobu, jakmile je počítač připojen na 220 V, ve stavu podobném, jako mnoho zařízení spotřební elektroniky (televize, videa, věže, atd.) – vlastně v takovém „****stand by****" módu.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 14)

Komentář:
Stand-by (či *stand-by*) mód je v češtině nahraditelný opisem, nejčastěji znějícím *pohotovostní režim*. Myšlen je tím stav zařízení, kdy je z elektrické sítě odebíráno nějaké minimální množství energie, nutné pro udržení různých nastavení – tedy jejich zapamatování a možnost okamžitého vyvolání v případě potřeby, tedy nejčastěji při spuštění počítače. Ve skutečnosti se naprosto nesklonná anglická podoba (ve většině případů figurující z hlediska syntaxe jako atribut inkongruentní) mnohem častěji objevuje právě v souvislosti se zařízeními typu televizí a videí, přičemž naopak u počítačů slýcháme mnohem více o *pohotovostním režimu*, a to i bez ohledu na stylistickou správnost, neboť v případě *stand-by* módu by bez

přítomnosti řídícího substantiva výraz nemohl být ve spisovném textu použit.

***USB**, tedy rozhraní **Universal Serial Bus**, vzniklo oficiálně v roce 1995, kdy konsorcium firem Compaq, Intel, Microsoft a NEC vytvořilo první oficiální dokument, který toto rozhraní standardizoval.*
(Heinige K., 2001,* Hardware PC, *s. 36)

Komentář:
Stejně jako v případě *FireWire* či *ZIP mechaniky* (rozebíráno výše) jedná se i zde o vžité obchodní označení, pod kterým nutně musí zařízení vystupovat i v textech neanglických. Různé obměny a kombinace typu *USB port*, *USB Disk* či *USB sběrnice* jsou vždy jen spojením (možného) českého výrazu s původní anglickou, z obchodně-právních důvodů nepřeložitelnou zkratkou.

*Zmíníme se zde o hlavních částech **motherboardů** a hlavně o **BIOSu**.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 2)

*K nejdůležitějším součástem **motherboardů** patří paměť **BIOS** a hodinový obvod spolu se zálohovací baterií.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 12)

*Zjistěte, zda máte vypnuto šetření energií – vypněte všechny úsporné režimy v **BIOSu** počítače i v systému Windows včetně spořiče obrazovky. Odpojte se od sítě.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 32)

*Budete muset po startu počítače přejít do **BIOSu** (obvykle pomocí klávesy Delete po upozornění typu Hit Del to Enter **BIOS** po zapnutí počítače).*

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 37)

S výjimkou možnosti vymazání ***Flash BIOS*** *paměti však v současnosti nejsou známé viry poškozující hardware počítače.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 7)

Komentář:
Ohledně výrazu *motherboard*: názvů pro tuto hlavní stavební součást počítače je několik. Kromě české verze *základní deska* jsou také používány dva anglické výrazy, a to právě rozebíraný *motherboard* nebo i *mainboard*. Po významové stránce se jedná o naprostou shodu, nicotnost diference výrazů zaznamenává například i v tuto chvíli používaný textový editor Microsoft Word. Jak se zdá, upřednostňuje *motherboard* před *mainboardem*, protože ten podtrhuje červenou vlnovkou, neboť ho nemá ve slovníku. K výrazu *BIOS*: jedná se o výraz vzniklý z počátečních písmen sousloví *Basic Input Output Systém* a tudíž nelze vůbec mluvit o možnosti nějaké překladové snahy. Vlastní rozestavení počátečních písmen je stavebním kamenem takového výrazu a v tomto případě nelze samozřejmě nic měnit.

Sestavy integrovaných obvodů na základní desce nazýváme ***čipsety (chipset)****, a ty mají jméno dle výrobce.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 10)

Během zaváděcího procesu kontroluje PSX ***chipset*** *přítomnost speciálně nahraných sektorů, které jsou umístěny mimo mechanický rozsah snímače čtecího mechanismu.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 28)

Komentář:

Grafická obměna *čipset* (na základě výslovnosti původní varianty *chipset*) je jedinou možnou obměnou v případě tohoto anglického prototypu, protože snaha o opis českými prostředky by byla prací s příliš náročným a zbytečně dlouhým výsledkem. Kondenzace významu prostřednictvím formy (angličtině tolik vlastní) je v této situaci ideální a netřeba ji odsouvat a nahrazovat. Víc nelze v tomto případě komentovat, neboť se jedná o výraz plně asimilovaný českým pravopisným systémem, zařazený pod stávající deklinační paradigma.

Výrazy popisující velikost, tvar a funkci PC skříní:

V prvním případě půjde o tzv. ***desktopy****, které jsou, pokud už zde začnu s historickým pohledem, z vývojového hlediska osobních počítačů nejstarší.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 5)

Určitou vývojovou větev tvoří tzv. ***slimy*** *a* ***superslimy****.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 5)

Teprve o několik let později se ukázaly první skříně typu věž neboli ***tower****.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 6)

Z hlediska dnešního dělení rozměrů skříní šlo o ***bigtowery****.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 6)

U stolních počítačů se pak objevily první ***miditowery*** *a* ***minitowery****.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 6)

Komentář:
V případě vyjadřování tohoto charakteru je vpravdě zcela využíváno původního, tedy anglického označování. Nutnost popisu tvarového

charakteru nebo formy umístění počítačových skříní je skvělou možností uplatnění angličtiny a tím pádem anglicizmů v českém textu. Znovu nutno zmínit lehkost kondenzace významu do minimální formy, jakou právě diskutovaný cizí jazyk disponuje. Věcí druhou je, že přes svou ustálenou paradigmatickou podobu a bezproblémovou možnost zařazení do stylově různorodých textů (včetně stylu odborného), vyskytují se výrazy v excerptech vyznačené především v nominativní pozici. Důvodem je pravděpodobně snaha o naprosté a okamžité pochopení i ze strany znalosti angličtiny více či méně nezkušených uživatelů či čtenářů.

Názvosloví ovládacích (herních) zařízení:

***Gamepady** jsou **joysticky** určené pro držení v ruce a jsou digitální.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 66)

*K herním ovladačům patří hlavně tzv. **joysticky** neboli pákové ovladače, které jsou oblíbeným doplňkem pro hry.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 66)

Komentář:
Možnost přeložit *joystick* jako *pákový ovladač* (jako jediná možná) se příliš neujala a pokud v nějakém textu figuruje, tak jen v následné (nebo českému výrazu předchozí) přítomnosti původního anglického prototypu. Z hlediska stylistického užití není mezi termíny rozdíl s tím, že *gamepad* jako takový svůj český protějšek prakticky postrádá. Snaha takový ekvivalent přitvořit ústí v různé neoficiální tvary, které není možné v touto prací zkoumaných materiálech vůbec uvádět.

Polohovací / vstupní zařízení:

Za dávných a dávných časů žila byla firma Xerox, která podala základy k vytvoření polohovacího zařízení, které se později začalo označovat jako ***mouse****, tedy myš.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 41)

Trackpoint *(nebo také* ***mousepoint****,* ***touchpoint****, atd.) zde uvádíme pouze pro úplnost, protože se u stolních počítačů, až na výjimky, nevyskytuje, ač je nezbytnou součástí značkových notebooků.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 44)

Zcela mimořádné postavení mezi polohovacími zařízeními má ***tablet****. Prakticky jde o větší* ***touchpad*** *(o tom bude řeč dále), na který se nepoužívá prst, ale speciální plastové pero, čímž se může používat pro kreslení či podepisování na PC.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 43)

Touchpad *je ve své podstatě destička citlivá na dotek a setkáte se s ním u novějších notebooků. Jinak se mu také říká* ***mousepad****,* ***trackpad****, apod. Toto zařízení je malá většinou šedivá destička, která je schopna snímat pohyb vašeho prstu.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 43)

Trackbally *však vždy měly tu nepříjemnou vlastnost, že přímo z kuličky se mastnota z rukou přenášela na válečky snímající pohyb, na tu se zachytával prach, čehož důsledkem bylo, že* ***trackbally*** *bylo nutno čistit o hodně častěji než obyčejné myši.*

(Heinige K., 2001, ***Hardware PC*****, s. 42)**

Komentář:

Výraz *mouse* měl opravdu z hlediska délky fungování v českém odborném textu jepičí život, neboť v podstatě s počátkem rozvoje česky psané literatury věnující se oboru výpočetní techniky byl již plně vžit výraz, tento původní prototyp nahrazující, tedy český protějšek *myš*. K ostatním termínům, tedy *trackpointu,mousepointu, touchpointu, touchpadu, mousepadu, trackpadu, trackballu* a *tabletu:* velký počet výrazů popisujících tuto technicky poměrně úzkou součást hardware osobních počítačů neznamená v tomto případě vůbec vyšší šanci a možnost realizací nějakých českých ekvivalentů. Naopak výrazy této skupiny své české překlady nemají a vzhledem k tomu, že citovaná zařízení nejsou příliš rozšířenými, nepředpokládám ani nějako dotvoření. Už z důvodu opětovně (několikrát již zmiňované) schopnosti angličtiny dokonale popsat účel a podobu zařízení v maximálně koncentrované podobě.

Detailní pohled na význam *master / slave* ve výpočetní technice:

Pro zlepšení změňte tuto konfiguraci tak, že pevný disk nastavíte jako ***master*** *a CD-ROM jako* ***slave*** *na primárním kanálu a potom připojíte CD-R nebo CD-RW mechaniku na sekundární kanál jako* ***master***.
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 8)

Vypalovačka by měla být jako ***master***.
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 8)

A kam připojit systémový disk? Jako ***slave*** *k vypalovačce? To však dost dobře nejde.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 8)

I když i výjimky potvrzují pravidlo. Moje vlastní sestava pro vypalování pracuje správně v jedné jediné konfiguraci: na primární kanál IDE je

připojen jako ***master*** *systémový disk a jako* ***slave*** *disk pro čtení vypalovaných dat. Na sekundárním kanálu je jako* ***master*** *připojena vypalovačka a jako* ***slave*** *CD-ROM. V jakékoliv jiné konfiguraci jsou problémy nejen s vypalováním, ale někdy i s detekcí samotné vypalovačky.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 8)

Komentář:
Pro osvětlení problematiky těchto termínů nejprve snad definice obou: *master / slave* - režim vzájemné komunikace dvou propojených zařízení založený z hlediska uživatele na principu odlišných priorit obou zařízení. Například v případě komunikace dvou počítačů je jeden z nich tzv. *master* (řídící počítač), s nímž přímo komunikuje uživatel, druhý pak *slave* (otrok), který je odkázaný na řídící počítač a chová se např. pouze jako pasivní záznamové médium. Z hlediska jazykového jsou tyto termíny striktně uchovávány ve své původní, tedy anglické, nepřeložené podobě. Jako takové mohou být v odborných textech námi rozebírané oblasti uváděny bez dalšího dovysvětlování a jsou brány za správné a stylisticky vhodné. Snad jen možné překlady v závorkách (uvnitř definice uvedené) lze považovat za způsob, jak termíny opsat, ale počítačový odborník se takového jednání téměř vždy vyvaruje.

Oblast zálohování dat (především formou vypalování – oblast hardware):

Podívejte se, zda není k dispozici nová verze ***firmware*** *nebo ovladačů pro vaši vypalovačku.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 32)

Kontrola verze programového vybavení – ***firmware*** *– vaší vypalovací jednotky.*

(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 68)

Vyberte záložku Nastavení v okně Vlastnosti. Zde, v pravém sloupci, naleznete označení verze programového vybavení tzv. ***firmware revision***.
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 68)

Disc-at-Once je přidán/dostupný pouze na poslední generaci CD vypalovaček a posledních ***upgradech firmware***.
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 78)

Komentář:
Firmware je základní programové vybavení počítače. Leží na pomezí softwaru a hardwaru, neboť sice obsahuje programy a funkce vytvořené softwarově, ale na druhé straně jsou tyto programy neměnné a nevyjímatelné. Z hlediska lingvistiky se jedná o jeden z dalších termínů do češtiny nikdy nepřeložených a pokud připomeneme i v definici uvedené označení *hardware* a *software*, nebude nám skutečnost existence výrazu *firmware* připadat nijak zvláštní a rušivá. Překládat tento termín nějak podobně jako třeba „ programové vybavení obsahující základní pokyny (instrukce) k chodu zařízení, které jako neměnitelné a nenastavitelné lze aktualizovat jen přepisem vlastního obsahu" se stejně míjí účinkem a mnohoslovnost takového ekvivalentu navíc stejně není plně schopna plně postihnout význam původního označení.

CD-RW *je vhodné pro zápis všech standardizovaných formátů CD. Jediným zásadním problémem je čitelnost těchto disků v CD-ROM mechanikách a audio přehrávačích. Všechny nové mechaniky splňují normu MultiRead a jsou schopné přečíst* ***CD-RW disky***.
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 5)

*Při zápisu na **CD-R médium** se laser pohybuje konstantní rychlostí nad povrchem média a zapisuje data.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 12)

*Původně se mělo přepisovatelné médium **CD-RW** jmenovat mazatelné – **CD-Erasable (CD-E)**, postupně se však vlivem některých lidí z marketingu začal používat dnes užívaný název.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 14)

***Mechaniky CD-RW** používají obdobný laser (780 nm), avšak přepínají výkon laseru zápis – mazání – čtení.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 14)

Komentář:
Problematika označování *CD-RW* a *CD-R* je z hlediska českého jazyka rozebrána v části věnované termínům domácím. Zde snad jen o vývoji takového zkratkového označení: jelikož se jedná o mezinárodní standard, je nutností označovat příslušná média a metody zápisu na ně (včetně zapisovacích zařízení) právě na základě této konvence a tedy: *CD-RW* = Compact Disc ReWritable, *CD-R* = Compact Disc Recordable. Výjimečné – a také nedochované – označování *CD-E* je vlastně vysvětleno excerptem samým.

Oblast zálohování dat (především formou vypalování – oblast software):

*Většina vypalovaček by měla pracovat dobře na obou rozhraních. Přesto mi připadá SCSI lepší – pracuje o něco rychleji, což přispívá k řešení dvou nejčastějších problémů při vypalování: buffer **overrun** a **underrun**.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 8)

*Na druhé straně tak, aby v paměti stále nějaká data byla, to znamená, aby se paměť úplně nevyprázdnila – **underrun**.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 8)

*Data musí být do vyrovnávací paměti (bufferu) dodávána postupně tak, aby nedošlo k přeplnění – **overrun**.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 8)

Komentář:
Buffer underrun a *buffer overrun*, dva pojmy (termíny) z oblasti zálohování dat ve výpočetní technice mají své vpravdě funkční a úplné české ekvivalenty. A nutno říci, že nejen funkční, ale i fungující, a v oborových textech se i často objevující. *Buffer underrun* jako *podtečení zásobníku* a *buffer overrun* jakožto jeho přetečení (obecně pojmenovatelné jako chybové stavy / chybová hlášení při vypalování CD / DVD) jsou plně ustanovenými českými protějšky a jsou tudíž bez nějakých stylových či tematických výjimek užívány. Více v části věnované excerptům s českými termíny.

*Výrobci mechanik řeší problém **buffer** underun integrací vyrovnávací paměti do mechaniky (512 KB – 4 MB).*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 12)

*K minimalizaci možnosti podtečení **bufferu** byste neměli umisťovat vypalovačku na stejný IDE kanál jako používaný zdroj dat.*

*IDE vypalovačky jsou více náchylnější k **buffer** underrun (podtečení vyrovnávací paměti).*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 7)

Komentář:

Součástí vypalovačky je tzv. *buffer – vyrovnávací paměť*, do které se nahrají data těsně před vypálením, a která eliminuje (tedy měla by eliminovat) nedostatky v nepřetržitém toku dat pro vypalování (souvislost s chybami rozebranými výše). Ovšem ekvivalent *vyrovnávací paměť* není příliš šťastným řešením – srovnejme tuto situaci s překladovým vyjadřováním termínu *cache* – jedná se prakticky o stejný český protějšek, a tak se jeví užívání původního výrazu *buffer* daleko šťastnějším z důvodu možné záměny obou významů a nechtěných nedorozumění s tímto souvisejících.

*CD-R může být zapsáno ve formátu **single session** nebo **multisession**. Je-li použit zápis **single session**, pak při výskytu chyby "buffer underrun", je CD zničeno. Je-li však použit **multisession**, pak existuje reálná šance využít nezapsanou oblast k dalšímu zápisu.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 8)

*Tato metoda se nazývá **multisession**. Pro čtení **multisession** disků je potřeba použít CD-ROM mechaniku, která tuto vlastnost podporuje. V případě standardních audio přehrávačů uvidíte na **multisession** audio CD-R pouze první **session**. Naprostá většina současných CD-ROM mechanik podporuje **multisession**, pouze u starších mechanik by mohly být s **multisession** CD problémy.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 11)

*Pokud je CD-R disk vytvořen jako **singlesession**, měl by být čitelný ve všech normálních CD-ROM mechanikách; pokud je vytvořen jako **multisession**, je nutné mít mechaniku podporující **multisession**.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 15)

Komentář:

Český protějšek vlastně neexistuje, pokud nebereme v úvahu častou záměnu výrazů s termínem *Disk-At-Once (DAO)*, což vlastně není výraz až tak významově vzdálený, neboť se stejně jako v případě *multisession* či *singlesession* jedná o popis možnosti / způsobu vypálení datového či multimediálního CD / DVD. Český ekvivalent, který by plně, a tím i vhodně, naplňoval sémantický obsah termínu původního anglického neexistuje a proto se i v textech naší produkce musí objevovat výrazy původní. Vzhledem k tomu, že terminologie tohoto druhu je v současné době již dostatečně vžitá, není užívání nijak obtížné a krkolomné. Podotkněme snad jen, že výrazy výše zvýrazněné figurují v rámci syntaxe na prvním místě jako atributy inkongruentní, sekundárně jako subjekty (patrné i z excerpovaného materiálu).

Jedním ze společných mechanismů je použití dodatečné paměti – bufferu, ve kterém jsou umístěna data i v případě krátkodobého přerušení toku dat. Jinou metodou je vytvoření tzv. ***image souboru****.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 12)

Stejně tak umožňují zvolit formát, ve kterém má být CD zhotoveno, a provést veškerou přípravu před vypalováním, jako je vytvoření ***image souboru*** *a testovací pálení. Při testovacím pálení se děje vše jako při vypalování, pouze s vypnutým laserem pro pálení.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 13)

Komentář:
Image souboru (CD / DVD) je snadno a lehce nahraditelný termín. A to právě plně ekvivalentním českým *obraz souboru (CD / DVD)*, tak jak je popisováno a rozebíráno v následující kapitole, věnované právě českým ekvivalentům, vytvořených ve snaze konkurovat těm původním, anglickým. Texty odborné se nijak nevyhýbají originálu ani překladu, tudíž nám ona

možnost výběru, nijak neomezená stylistikou ani morfologií (přičemž je nutno uvědomit si nedeklinovatelnost původního prototypu) dokazuje, že užití obou možností je správné a výběr je jen na nás.

CD-RW média umějí přečíst samozřejmě vypalovačky CD-RW a všechny mechaniky, které podporují standard označovaný jako ***MultiRead*** *(CD-R vypalovačky médium CD-RW přečíst nemusí!).*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 30)

Pokud je vytvořeno jiným způsobem než pomocí packet-writingu, nemělo by docházet k žádným problémům při čtení v mechanikách označených logem ***MultiRead****.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 30)

Komentář:
Stejně jako v mnoha jiných případech, tak i zde se jedná o chráněné obchodní označení *MultiRead*, jakési logo, používané mnohými společnostmi k označování funkce schopnosti jejich mechanik číst nosiče více možných formátů. Nepřeložitelnost takového značení je zřejmá, a tak se v této podobě objevuje i výrobcích, jejich obalech, ale i doprovodných textových materiálech (návodech, příručkách a jiných) i v České Republice.

*Poznatky uživatelů programů se zápisem po blocích (****packet writing****), jakým je DirectCD, ukazují, že jsou buď 100 % v pohodě nebo 100 % vytočení.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 36)

Dalším problémem může být UDF (Universal Disc Format), který umožňuje zápis jednotlivých souborů na CD metodou ***packet writing****.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 5)

Pokud se nepoužívá pro vypalování metoda ***packet writing*** *(viz dále), je nutné po zapnutí laseru vypalovačky vypálit buď celé CD, session nebo jednu stopu.*

(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 8)

Pokud je CD-RW nahráno pomocí metody ***packet-writing****, je nutné pro jeho čtení ve standardní mechanice použít obvykle speciální software.*

(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 30)

Komentář:

Způsob zápisu po paketech (blocích), zvaný jako *packet-writing* (možná je i podoba *packet writing*, tak jak vidno v prvním excerptu), umožňuje zápis na datové médium prostřednictvím vypalovací mechaniky stejným způsobem jako na běžný pevný disk a s jako takovým lze i s tímto zacházet. Vzhledem k délce výše uvedeného popisu této techniky v češtině nutno uvést, že takovýto způsob tvorby ekvivalentu je nevhodný, neboť délka české podoby, která by plně postihla význam prototypu původního, není, byť v textu odborném, z kompozičního hlediska realizovatelná.

Speciálním případem je zvukové CD, které je zapisované v módu ***disc-at-once****.*

(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 36)

Rozdíl mezi ***Disc-At-Once*** *a* ***Track-At-Once****: mezi těmito způsoby je zásadní rozdíl jak při zápisu CD-DA, tak i CD-ROM.*

(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 37)

Komentář:

K těmto termínům české ekvivalenty existují a je jich také hojně využíváno. Připomeňme, že česká podoba se vyjadřuje pro *Disc-At-Once (disc-at-once)*

jako *Disk najednou* a pro *Track-At-Once (track-at-once)* jako *Disk po stopách.* Správná a vhodná je však i podoba původní, a tak záleží jen na tvůrci textu, jak si vybere a kterou variantu zvolí. K syntaxi takového sousloví: komentované výrazy, ať už ve své původní podobě nebo v překladu, vystupují z hlediska skladby buď jako subjekty nebo suplementy. I v české podobě je celý termín brán (z pozic slovnědruhových) jako substantivum.

*Red Book člení CD na tři oblasti – **Lead-In**, datová část a **Lead-out**. **Lead-in** obsahuje digitální "ticho" v hlavním kanálu a v subcode kanálu Q tzv. TOC (Table of contents, seznam nahraných stop až do celkového počtu 99).*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 16)

*Při uzavření disku je dopsán **Lead in** a **Lead out** – pak je disk čitelný v CD-ROM mechanikách.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 36)

*K tomuto času je potřeba přičíst čas potřebný k zápisu **Lead in** a **Lead out**, tj. cca 3 minuty navíc.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 36)

*Principiálně DAO znamená, že disk je zapisován najednou: **Lead in** – data – **Lead out**. Při TAO jsou nejprve zapisována data a poté **Lead in** a **Lead out**.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 37)

Komentář:
V některých textech se lze dočíst o podobě *zahajovací stopa* a *ukončovací stopa*, nicméně převážná část odborných publikací, této problematice se věnujících, se drží užití zavedených anglicizmů, tedy *Lead in (Lead-in)* a

Lead out (Lead-out). Stejně jako v následujícím případě, jedná se o termín původní, tedy vynálezci technologie pojmenovanou skutečnost, a stejně jako v podobných situacích (přiznejme, že v oblasti moderních technologií, jakými výpočetní technika, ale i informatika bezesporu jsou), jedná se o velmi častý způsob práce s jazykem.

Protože se laser vypíná na každé stopě, zanechává vypalovačka mezi stopami několik bloků, kterým říkáme bloky ***run-out*** *(výběhové) a* ***run-in*** *(náběhové). Je-li vše v pořádku, bloky jsou na audio CD tiché a obyčejně nezaregistrovatelné.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 37)

Komentář:
Problematika tohoto excerpta a termínů v něm vyznačených je jazykově totožná jako v předchozím rozboru.

Ve většině oblíbených programů si také můžete vytvořit podklady pro potisk CD, tisk ***bookletu*** *a* ***inlaycard****.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 13)

Komentář:
Otázka vhodnosti volby mezi termínem *booklet* a českým ekvivalentem *kníž(eč)ka* je zcela jasná, pokud uvážíme, že navíc takové označení zcela nevystihuje nejčastější praktické užití předmětu, tímto výrazem v současnosti označovaného. Bylo by s největší pravděpodobností nutné přiřadit nějakou bližší specifikaci, která by nesla vlastní zúžení významu na něco jako „informační charakter nesoucí přebal hudebního (či datového nebo multimediálního) média, který (mnohdy) slouží zároveň jako doprovodný svazek textů k vámi zakoupenému / jinak pořízenému nosiči.

Situace, která souvisí s termínem druhým, tedy *inlaycard*, je prakticky stejná. Výrazy to však jsou z hlediska stylu nijak neomezené a použitelné.

Mnoho programů pro vytváření CD-R nám dává na výběr mezi vytvářením celkového obrazu CD a vypálením disku cestou ***"on-the-fly"*** *– letmým zápisem. Každá z metod má svoje výhody.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 38)

Výběr mezi režimem zápisu ***"on the fly"*** *a s vytvářením obrazu CD na disku umožňuje uživateli použít jako zdroj dat i zařízení, které nedodává data dostatečně rychle.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 38)

Pro režim ***"on the fly"*** *by se uživatel měl rozhodnou až tehdy, když má vyzkoušeno, že počítač je dostatečně rychlý.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 39)

Komentář:
Nutno uvést odkaz na kapitolu excerpt českých, kde je terminologie tohoto rázu komentována z hlediska naší mateřštiny. Nicméně nejpodstatnější je důležitost uvedení informace, že termín anglický, v excerptech vyznačený, je mnohem častěji užívaným prostředkem, právě kvůli nejednoznačnosti významu českého ekvivalentu „kopírování *za letu*". Blíže podáno právě v kapitole následující.

Oblast excerpt s jádrem témat typu *www (stránky), web (stránky), Internet (internet), e-mail, email* aj.:

V zahraničí takové firmy existují a najdete je například na ***Internetu****. Dobývají data ze zlámaných, teplem nebo žárem pokroucených a jinak poničených CD.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 43)

...formátuje pevný disk, skrytou komunikací přes ***internet*** *narušuje soukromí uživatele a podobně).*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 7)

V době, kdy na trhu dominují dva standardy rozhraní IDE/ATA a SCSI, není zcela od věci, že otázka "které je lepší" je často probírána v ***internetových*** *diskusních skupinách i na jiných "počítačových místech".*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 6)

Pokud chcete vypalovat na platformě PC, doporučují výrobci i mnozí autoři příspěvků do diskusních fór na ***internetu*** *následující konfiguraci počítače (samozřejmě záleží i na typu použité vypalovačky):...*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 5)

S připojením počítače na ***internet*** *vyvstává potřeba chránit se i proti nežádoucím průnikům ze sítě.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 2)

Mnohonásobně větší je riziko v případě souborů stahovaných z ***Internetu****.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 2)

Modem je zařízení, pomocí kterého se můžete pomocí telefonní linky připojit jak k jinému počítači, tak k počítačové síti a tedy i k ***internetu****.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 72)

Copylok zamezuje kopie mezi přáteli, ilegální kopie na úrovni obchodu a velkoobchodu a také zamezuje distribuci po ***Internetu***.
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 24)

Komentář:

Vzhledem ke skutečnosti, že slovo *Internet* (či *internet*), je natolik zprofanovaným výrazem, že prakticky není možné jej několikrát denně neslyšet či nevidět, nemá čeština v tomto ohledu vůbec žádný problém v hledání nějakých více či méně vhodných ekvivalentů. Samozřejmě existují označení jako *Síť (síť), pavučina* aj. ale vždy jde jen o okrajové záležitosti s minimem výskytu a co víc, pokaždé se objevují jen jako snaha oživit text vložením (alespoň částečně) synonymických vyjádření. Nicméně je zde problém, který napadne i lingvisticky nevzdělaného člověka, a to: uvádět tento termín s velikým či malým počátečním písmenem? Odpověď vůbec není jednoduchá. Slovo *internet* vzniklo jako zkratka z anglického pojmu "*internetworking*". Když mluvíme o *internetu* jako o jednom z mnoha médií, píšeme onen termín s malým „i", tedy *internet*. Celosvětová síť má ale také svůj název, a sice: *Internet*. *Internet* s velkým „I" lze napsat, pokud myslíme *internet* jako označení jedné počítačové sítě. V některých případech je ale i tento princip rozporuplný. Můžeme však použít jak *internet* pro odeslání emailu, ale stejně tak lze využít i *Internetu*. V takových případech se píše „i" malé. Podobné je to při použití slova *internet* v roli adjektiva. Pokud hovoříme o *internetových* časopisech, diskuzích atd. píšeme vždy malé „i", protože se jedná o diskuze dostupné přes toto médium. Pokud hovoříme o *internetové* síti, opět záleží na tom, jestli myslíme síť *Internet* nebo síť několika počítačů, které dohromady tvoří *internet*, tedy médium. Obecně tedy lze říci, že při psaní slova *internet* bychom měli vždy napsat „i" malé , pokud nehovoříme přímo o něm. Ovšem problematičnost uvádění tohoto

pravidla do praxe je nám dnes a denně dokazována nejen v textech neodborných, jak je vidět i v uvedených excerptech.

Pokud pracujete se složkami ve tvaru ***web stránek****, můžete narazit na drobný problém.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 60)

V jednom z jiných tipů jsme si ukázali možnost nastavení složek do režimu ***www stránek****.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 61)

Pokud budete dotázáni na změnu nastavení do režimu zobrazování obsahu ***www stránek****, odpovězte ano.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 64)

Navštivte opět některou z ***download stránek*** *a podívejte se, zda zde nenaleznete nějaký vhodný (a levný) prográmek.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 73)

Může se objevit odkaz na ***web stránku*** *s obchodem nebo se spustí firemní prezentace. Takovým způsobem se každá nelegální kopie transformuje na marketingový nástroj.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 24)

Registrační kód pak poskytuje výrobce přímo při prodeji produktu nebo na vyžádání přes ***web****.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 26)

Jako část Adaptec Easy CD Creator Deluxe Edition je dodáván program Photo Relay, který umožňuje organizovat digitální fotografie a videa, vytvářet prezentace, alba pro ***web*** *a obrazové pohlednice.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 49)

Toto zobrazení je k dispozici pro Windows Me. Ve Windows 98 máte sice také k dispozici zobrazování složek v ***režimu www****, ale můžete pracovat pouze se standardní šablonou.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 63)

Bez ohledu na to, zda máte zapnuto individuální zobrazování jednotlivých složek nebo ne, nebude se žádná složka zobrazovat ve ***stylu www****, tj. s informačním sloupcem vlevo.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 64)

Komentář:
Web, www, web stránky, www stránky a jiná spojení, jejichž podstatou je základ výrazů *web* a *www*, jsou taktéž (podobně jako *internet / Internet* a následně rozebíraný termín *email/ e-mail*) v posledních několika letech neuvěřitelně často citovanými výrazy. Frekvence jejich užití v textech odborných, ale i neoficiálních je neskutečná, a proto snad jen krátce k jejich formální stránce: anglická zkratka *www* znamená ve své rozložené podobě *world wide web* (mnohdy obě podoby psány s velkými „w" – dle obdobného principu jako výše rozebíraná problematika *internetu / Internetu*). Zkrácená podoba umožňuje českému uživateli realizovat konstrukce s pomocí obou těchto variant, případně i podobu krácenou jinak, tedy *web*. Nicméně i české ekvivalenty *síť, pavučina* apod. nejsou zcela ojedinělými případy. Z hlediska stylistického nelze dělat mezi užitím rozdíly, sémantika si však vyhrazuje při užití méně častých českých ekvivalentů *pavučina, síť* (psáno i *Síť*) apod. uvádět bližší modifikaci, kupříkladu atributy jako *celosvětová*

apod. Záměna s primárním významovým obsahem výrazů je sice nepravděpodobná, ale v situaci bezkontextové bezpochyby možná.

Uvedený postup může být vhodný třeba i pro zaslání tiskového souboru ***elektronickou poštou****.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 40)

...zasíláním tajných PGP klíčů, odchycených hesel a ***e-mailových adres*** *a podobně různými komunikačními kanály mimo napadený počítač (např. autorovi viru).*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 7)

...přičemž využívá jeho komunikační propojení s dalšími počítači (např. ***e-mail****, IRC kanál) na svoje další šíření.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 7)

Nikdy neotvírejte ***e-mailovou*** *přílohu, kterou jste nepožadoval(a)! Prudký nárůst škodlivých kódů šířících se pomocí* ***elektronické pošty*** *je v poslední době více než zřejmý.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 2)

Vždy prověřujte diskety a CD média předtím, než je použijete! Přesto, že podle dostupných údajů asi 85 % zaznamenaných virových útoků přichází prostřednictvím ***e-mailu****, nemůžeme podceňovat ani „tradiční" způsoby šíření škodlivých kódů.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 2)

Příčin tohoto jevu může být několik: pomalý pevný disk, běžící rezidentní programy, připojení k síti, příchozí ***mail****, staré či nefunkční ovladače SCSI řadiče...*

(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 34)

Nemusíte být experti přes počítač, ale slovo modem se vám jistě spojí s pojmem ***elektronická pošta****, internet a komunikace.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 72)

Komentář:
Možnost stylistické diferenciace v případě konkurenčních výrazů *e-mail (email)* a *elektronická pošta* nám napovídá užití v různých druzích textu: nicméně vyhraněnost není nijak výrazná, aby znemožňovala vzájemnou provázanost. Na druhou stranu – jak lze vypozorovat i z výše uvedených excerpt – i v rámci jednoho textu je možno nalézt obě podoby. Tato konkrétní situace totiž umožňuje zcela ideálně střídat termíny za účelem nezahltit text opakujícími se výrazy. Všimněme si také, že v případě, kdy jde o výčet několika skutečností (a ty jsou především ve své původní, anglické podobě), objevuje se častěji podoba *email (e-mail)*, kdežto v situacích, kdy je věta čistě nebo převážně z českých výrazů se skládající, je použito varianty překladové, tedy termínu *elektronická pošta.*

Slovník oblasti antivirové ochrany:

Někteří autoři však ***backdoory*** *řadí do zcela samostatné skupiny.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 8)

Komentář:
Backdoor sice má svou variantu, a to tzv. *zadní vrátka*, nicméně v případě, kdy s text týká právě antivirové tematiky, je užíváno především původního prototypu, který má v textu odborném, výpočetní technice se věnujícímu, své opodstatnění a jeho užití je jazykově zcela správné.

Některé charakteristiky trójských koní v tomto smyslu splňují i někteří reklamní klienti (tzv. ***spyware****) aplikovaní za účelem stahování reklam nebo zasílání různých formulářů charakterizujících uživatele, které jsou dnes běžně přidávané ke zkušebním verzím některých programů - pokud si je uživatel zaregistruje, reklamní klient se deaktivuje.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 8)

Komentář:
Spyware je poměrně novým termínem a jako takový zatím stále nemá svůj protějšek, tedy český ekvivalent. *Spyware* je software, který od vás shromažďuje osobní informace, aniž by vám nejprve sdělil, co dělá, a neumožní vám se rozhodnout, zda-li si tuto činnost přejete nebo nikoliv. Oficiální definice nám dostatečně naznačuje vhodnost užití původního prototypu, alespoň prozatím. Teprve budoucnost ukáže, jestli bude čeština v tomto případě schopna utvořit nějaké odpovídající (a pokud možno obdobně stručné) označení pro tento odborníky velmi často citovaný termín. Užíván tedy může být bez rozpaků ve všech stylových vrstvách, včetně deklinace dle tvrdého vzoru maskulin neživotných.

Speciální podskupinu trójských koňů tvoří nosiče vírů, tzv. ***droppery*** *- programy jejichž destrukční akce spočívá ve vypouštění klasických počítačových virů, přičemž samotný* ***dropper*** *není možné identifikovat vzorkem vypouštěného viru (i když samotný vypouštěný vir je známý).*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 8)

Komentář:
Jediným možným ekvivalentem tohoto termínu z oblasti antivirové problematiky by mohl být *vypouštěč / upouštěč*, ale i z tohoto českého (oficiálně nekodifikovaného a tudíž nesprávného) výrazu čiší formální nevhodnost, neboť podoba slova je řekněme esteticky nevhodná k zařazení

do odborného textu námi komentovaného charakteru, nicméně možnost zařazení podobných protějšků do lexika naznačí více či méně blízká budoucnost.

*Sebelepší **antivir** se zastaralou virovou databází je k ničemu.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 2)

*Z hlediska celkové bezpečnosti není dostačující použití pouze jednoduchého **antivirového** programu, který umí na požádání prověřit daný soubor či adresář. Je žádoucí, aby **antivirový** program uměl kombinovat několik druhů ochrany.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 3)

Komentář:
V souvislosti s rozvojem právě softwarového odvětví *antivirového* odvětví výpočetní techniky a literatury toto téma pojímající došlo / dochází k vytěsnění termínu *protivirový*, původně spolu s výše označeným *antivirový*, koexistujícího. V současné době lze termín *antivirový* považovat za zcela adaptovaný, čemuž samozřejmě napomohla i skutečnost, že takového adjektiva není vůbec užíváno jen výhradně v souvislosti oborem výpočetní techniky, ale i v mnoha dalších oblastech.

Skupina výrazů se základem *„boot"*:

*Pokud chcete **bootovat** z pevného disku připojeného k SCSI, je nutné, aby SCSI řadič byl vybaven vlastním BIOSem, který **bootování** umožňuje.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 34)

*BIOS jako takový umožňuje i základní antivirovou ochranu, a to tím, že neumožní zapisovat do **boot** sektoru pevného disku.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 13)

Některé počítače umožňují přednastavit ***bootování*** *i na jiný disk, případně jednotku CD-ROM.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 34)

Standardně se tedy používá konfigurace, kde je pevný disk IDE pro ***bootování*** *a systém a další speciální SCSI disk audio&video pro práci vyžadující nepřetržitý tok dat (vypalování, editace videa apod.).*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 34)

Vytvořte si zaručeně „čistou" ***bootovací*** *disketu a pečlivě ji uložte na bezpečné místo!*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 3)

V takovém případě je vhodné mít k dispozici předem vytvořenu tzv. ***bootovací*** *disketu (samozřejmě nezavirovanou), která současně obsahuje antivirový program.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 3)

Komentář:
Bootovat, boot, bootovací aj. jsou výrazy, za kterými zcela stojí výpočetní technika jako důvod jejich vzniku, užívání, a to i z hlediska jejich významových odstínů. Jako překlad pro *bootovat* lze použít snad jen sousloví *zavádět systém*. Avšak vysoká frekvence užití tohoto termínu v odborných textech vede autory v rámci jazykové a artikulační úspory k podpoře termínu původního, stejně jako v případě mnoha jiných anglicizmů, primárně na základě potřeby výpočetní techniky vzniknuvších. Tím spíše, že se jedná o prototypy do českého morfologického systému zcela zařazené a i stylově asimilované.

Činnost *defragmentace*, činnost *ScanDisk* aj.:

V tomto případě někdy pomůže ***defragmentovat*** *pevný disk. Řešením by mohlo být i použití druhého disku. Na jednom disku je umístěn systém a odkládací soubory a soubor pro virtuální paměť a na druhém disku se čtou pouze(!) data určená k vypalování.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 33)

S tím také souvisí vhodnost časté ***defragmentace*** *dat. Data, která systém ukládá do prvního volného místa, které na disku nalezne, jsou tak rozdělena na mnoho dílčích částí a jejich následné čtení vyžaduje delší dobu spojenou s nutností přestavování polohy čtecích hlaviček pevného disku.* ***Defragmentace*** *tyto kousky pospojuje a čtení je pak plynulé a rychlé.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 34)

V samostatném tipu se budu zabývat problémem ***defragmentace*** *disku, což je záležitost často podceňovaná a zbytečně zahalovaná do tajemství.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 2)

Udržujte pořádek na disku, ***defragmentujte*** *a sledujte stále velikost volného prostoru.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 13)

Ať se vám to líbí, nebo ne, dříve nebo později bude téměř každý z uživatelů Windows nucen ***defragmentaci*** *pevného disku provést.* ***Defragmentace*** *vás nebude zajímat snad pouze v případě, že vaše práce s počítačem se omezuje na občasné napsání dopisu nebo práci s jednoduchým programem, neinstalujete žádné nové aplikace a nepřipojujete žádná zařízení...*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 14)

*Po čase dojde k tomu, že na disku nebude dostatečně velké souvislé místo pro uložení velkého souboru a proto bude tento soubor rozložen – **fragmentován** – na menší části, s tím, že každá část má uloženu informaci, kde je navazující kousek.*

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 14)

*Z vlastní zkušenosti nedoporučuji spouštět **defragmentaci** v režimu Urychlit spouštění programů.*

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 16)

Komentář:

Defragmentace je termín, podobně jako třeba *firmware*, který má pevnou spojitost s chodem počítače a jako pevná součást operačního systému, určená ke správě rozložení dat na pevných či pružných discích, je prakticky nepojmenovatelná jinak než původním označením, protože by šlo vlastně o zásah do původních tvůrcovských termínů, které použili autoři této i jiných utilit. Proto se jde o další z termínů, do češtiny nikdy nijak záměrně nepřekládaných.

*V případě, že se vám nezdá být něco v pořádku, spusťte **ScanDisk** samostatně se zadanou kontrolou povrchu a počítejte s dlouhou dobou běhu v tomto režimu práce.*

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 74)

*Protokol byste měli vytvářet, abyste si mohli prohlédnout výsledek práce **ScanDisku**.*

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 74)

Komentář:

Téměř totožná situace jako u předchozího výraz *defragmentace*, a tudíž jeden z dalších z marketingových důvodů nepřeložitelných, a ze souvisejících lingvistických nepřekládaný, termín námi rozebíraného oboru.

Slovní zásoba problematiky tisku, tiskových metod a typografie:

Sledujte spotřebu ***toneru*** *nebo inkoustu. Není nic horšího, než situace, kdy dojde v pátek odpoledne uprostřed tisku závěrečné zprávy* ***toner****.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 44)

Komentář:
Nezaměňujme *toner* v českém podání za *tónovač*, neboť v tomto případě jde samozřejmě o náplň do tiskáren či jiných tiskových zařízení, ať už používají jakoukoli z moderních technologií tisku. Výraz plně adaptovaný, bez českého ekvivalentu a nutnosti obávat se užití v různých stylově odlišných textech.

Po nějaké době užívání Windows, instalování nejrůznějších aplikací zjistíte, že vám přibývají nové a nové ***fonty*** *– soubory písem pro zobrazování textů na monitoru a tisk.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 47)

Ve Windows existují v zásadě dva druhy písem – systémové a uživatelské. ***Systémové fonty*** *používá operační systém pro zobrazování svých informací a jsou bezpodmínečně nutná pro spolehlivý běh systému.* ***Uživatelské fonty*** *je možné libovolně doinstalovat a odebírat bez vlivu na činnost systému.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 47)

Z jiného úhlu pohledu existují tzv. škálovatelné ***fonty*** *a* ***fonty bitmapové****.* ***Bitmapové fonty*** *představují v podstatě obrázky jednotlivých znaků v*

konkrétní velikosti, např. 10 bodů (bod je typografická jednotka ve které se udává velikost písma).
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 47)

*Bez ohledu na jiné názory není práce s **fonty** nejsilnější stránkou Windows. **TrueType fonty** svojí kvalitou dnes již plně postačují běžné práci, v oblasti profesionální grafiky a DTP si naopak svoje dominantní postavení stále udržují **postscriptové fonty**. V dalším se podíváme pouze na některé postupy týkající se TT fontů.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 48)

*Poznámka: mezi pojmy písmo a **font** je významový rozdíl, jednoduše řečeno: písmo definuje tvar znaků, **font** je interpretace písma pro použití na počítači. Velmi často se ale oba pojmy používají v obou významech.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 49)

*Používejte pouze **systémové fonty** pro prvky oken.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 13)

Komentář:
V případě *fontu* se jedná o *řez* či *typ písma*, typografické oblasti tolik známý a pro oborovými odborníky užívaný výraz. Ovšem s nástupem osobních počítačů lze mluvit o nástupu anglického termínu *font* do čelních pozic frekvence používání. Významově stále stejná záležitost, avšak z hlediska vhodnosti umístění do toho či onoho textu se pro čtenáře i autory odborných textů stává stále více přijatelnější právě původní anglická podoba (s možnou obměnou v podobě ekvivalentu českého, avšak jen minimálně, především pro oživení textů).

Technika práce se zvukovými materiály a slovní zásoba této oblasti:

Stejným způsobem dopadne i kopírování chráněných souborů ***MP3****.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 25)

Komentář:
MP3 (*MPEG-1 Layer 3*) je formát ztrátové komprese zvukových souborů, založený na kompresním algoritmu MPEG (Motion Picture Experts Group). Při zachování vysoké kvality umožňuje zmenšit velikost hudebních souborů v CD kvalitě přibližně na desetinu, u mluveného slova však dává výrazně horší výsledky. O vývoj formátu *MP3* se zasloužil německý vědec Karlheinz Brandenburg, ředitel pobočky Frauenhoferova ústavu pro mediální komunikaci v Ilmenau, a jeho vědecký tým. *MP3* se snaží odstranit redundanci zvukového signálu na základě psychoakustického modelu. Tak parafrázovaná definice, nicméně z hlediska jazyka nutno poznamenat, že tento v posledních několika letech neuvěřitelně frekventovaný výraz nelze žádným způsobem nahrazovat, ani se jinak snažit o jeho jinou, ekvivalentní podobu, protože jako zkratka, navíc cizojazyčné výrazy zkracující, musí z pochopitelných důvodů zůstat ve své původní podobě.

Podle zprávy techniků z Yamahy je příčinou tohoto problému nedostatečná synchronizace mezi zvukovými daty a subkódovými kanály, což je velmi podobné problému chvění – ***jitter****.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 53)

Komentář:
Čeští autoři, kteří píší o vypalování CD, se vyhýbají českému překladu slova *jitter*. Dovolím si tímto oponovat tvrzení, že to je v dané souvislosti v podstatě nepřeložitelné. Lze naopak tvrdím, že slova *chvění*, případně *vibrace* nebo *neklid* přesně vyjadřují podstatu problému, a že působením dále zmíněných vlivů vznikají ve zvukovém vjemu situace, při kterých se

zvuk chvěje nebo vibruje. Tak lze dle vlastností výše popsaných užívat i výrazových prostředků češtině vlastních, nicméně řiďme se textem originálním. Tudíž nutno přiznat, že původní anglicizmus má téměř bezvýhradní postavení a vzhledem k této dominanci je ho i užíváno.

Problematika názvosloví programů, činností a operačních systémů (vlastní práce s PC a výrazy používané při popisu s tímto spojených činností):

Pokud se vše odehrává pouze na jednom disku, je jasné, že i při využití ***cache*** *může současně probíhat pouze jedno čtení nebo zápis na disk.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 3)

*Vyrovnávací paměť (****CACHE****) – S touto pamětí se setkáte velice často. Dala by se popsat jako překladiště dat mezi součástmi počítače. Jejím účelem je vzájemné přizpůsobování rychlostí. Rychlejší součást čte data z* ***cache****, a proto nemusí čekat na pomalejší součást, z níž si již* ***cache*** *data načetla.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 18)

Komentář:
Podrobný komentář vysvětlující konkurenci termínů cache a *vyrovnávací paměť* je uveden v následující kapitole, věnující primárně termínům českým.

IDE má na stejném kanále velmi chabý ***multitasking****.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 8)

V moderním OS pracuje zároveň několik programů (tzv. ***multitasking****) i samotný OS. Jednotka správy paměti musí zabránit každému programu v narušení činnosti ostatních programů nebo i samotného OS.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 17)

Komentář:

Jak je patrné z výše uvedeného úryvku, některé výrazy (zde příklad *multitasking*) nelze nijak vhodně opsat jedním českým protějškem, proto se tento výraz řadí k těm, jejichž užití si ponechává podobu původní, nepřeloženou.

Už jenom základní položka – Souhrn systémových informací – vám poskytne přehled celé řady informací, z nich některé byste jinak bez ***restartu*** *počítače obtížně zjišťovali (typ procesoru, verzi BIOSu, verzi operačního systému, velikost instalované paměti apod.).*

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 12)

...který se po své instalaci spouští při ***restartu*** *operačního systému Windows a skrytě vykonává nějaký typ destrukční akce.*

(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 8)

Komentář:

Restart jako termín označující opětovné spuštění systému se stal právě v souvislosti s rozmachem užívání osobních počítačů natolik známým a registrovaným termínem, že snaha o přitvoření jednoslovného českého protějšku by prakticky přišla vniveč, a proto také není o nalezení takového ekvivalentu usilováno. Užití je zcela neomezeno jak morfologií, tak stylistikou.

Prozatím také nelze použít žádný nástroj pro zhotovení záložní kopie, obejít ochranu lze jedině pomocí několika samostatných ***patchů****.*

(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 25)

Komentář:

Termín *patch* je z hlediska lingvistiky rozebrán a okomentován v kapitole, věnující se českým ekvivalentům, tedy oddílu následujícím, a to samozřejmě pod heslem ekvivalentním, tedy pod *záplatou*.

Provádějte pravidelný ***update*** *svého antivirového programu!*

(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 2)

Optimalizaci HW počítače bude věnována samostatná publikace, zde se podíváme pouze na některé postupy, které umožní zvýšit výkon bez instalace dalšího zařízení nebo jeho ***upgrade***.

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 2)

Komentář:

Update či *upgrade* jsou výrazy snadno nahraditelné, avšak ne tak zcela výrazem domácím, ale jen dalším termínem přejatým, jakým je právě *aktualizace*. Problém ovšem nastává ve chvíli, kdy dbáme na sémantickou přesnost vztahu původního prototypu a uvedeného (i když původem nečeského ekvivalentu): *update* je opravdu jakousi *aktualizací* vlastního programu či databáze (nejčastěji antivirové, tak jako v tomto excerptu), avšak *upgrade* je prakticky změna přinášející novou, vylepšenou podobu vlastního programu či jiného objektu takové *aktualizace*. Proto je vhodnější, a také se tak děje, uvádět a užívat především výrazů původních, nesoucích originální sémantiku, takovým překladem nepoznamenanou.

Program běží pod ***DOSem*** *a pracuje velmi dobře se širokou škálou hardwaru.*

(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 29)

To jste na chvíli odešli od počítače, vrátili jste se, a z textu psaného třeba v oblíbeném a hojně kradeném ***dosovém*** *textovém editoru T602 jste měli na obrazovce jen několik kupek písmenek.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 5)

Zadruhé – pokud používáte některý ***dosovský*** *program pro práci se soubory (třeba i nevědomky), může docházet ke zkracování dlouhých jmen na* ***dosovskou*** *variantu 8.3!*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 6)

Komentář:
Přídavné jméno *dosovský*, ač se to zdá zvláštním, je fungující a i dle kodifikace správně užitý termín, který nemá a ani nemůže mít svůj ekvivalent v češtině, neboť se jedná o přivlastňování prostřednictvím názvu operačního systému, který zní v původní podobě *MS-DOS* (tedy *Microsoft Disc Operation Systém*). Tudíž ani z tohoto názvu utvořené adjektivum nemůže být měněno bez vlivu na význam a neuznatelnou formu výsledku.

Průzkumník, ale např. i okno pro otevření souboru v některé ***windowsovské*** *aplikaci...), klepnout pravým tlačítkem na název souboru nebo jeho ikonu a z místní nabídky vybrat název akce – v mém případě TISK na HP.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 41)

Komentář:
Stejně jako v případě výše uvedeného adjektiva *dosovský*, i v případě tomto se jedná o sice zvláštně a nevhodně vypadající, zato však formálně správně a stylisticky vhodně uvedené přídavné jméno. Takové přivlastňování, třebaže operačnímu systému je gramaticky zcela bez problémů a lze jej bez rozpaků užívat.

3.3. Komentovaná excerpta: české výrazy.

Konkurence výrazu *skříň* oproti anglickému *case*:

Nejprve bude zmínka o počítačových ***skříních*** *a napájení.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 2)

Skříně *počítačů se dají rozdělovat podle mnoha hledisek. Hlavním hlediskem však bude, zda je* ***skříň*** *položena naležato, nebo stojí na výšku.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 5)

Komentář:
Skříň je úplným českým ekvivalentem anglickému výraz *case* v tomto oboru a jakožto slovo české je samozřejmě plně funkční ze všech jazykových hledisek. Skutečnost je taková, že pokud autor chce využít českého výrazu, je v rámci jednoho textu v prvním případě uveden výraz preponovaným adjektivem *počítačová* a v následujících případech stojí již výraz osamocen, tak jako ve výše uvedených excerptech.

Výrazy *pevný disk, pružný disk* apod.:

Jako další přijdou na řadu mechaniky ***pružných disků*** *(disketové jednotky) a mechaniky* ***pevných disků*** *(harddisky).*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 2)

Přímo na základní desce jsou integrovány obvody vnější vyrovnávací paměti (tzv. cache) procesoru, dále elektronické obvody pro řízení sběrnic, řadiče pro připojení ***pevných disků*** *a* ***disketových jednotek****.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 10)

Koupě ***pevného disku*** *(říká se mu také někdy hard disk, nebo jej někteří prodejci označují zkratkou HDD) s kapacitou 10 GB je levnější (a do budoucna výhodná), než když si koupíte dva 5 GB.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 32)

Jedná se především o procesor a velikost paměti, v těsném závěsu je kvalita (přístupová doba) ***disku*** *a volné místo na něm.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 2)

Komentář:
Výrazy *pevný disk* či *pružný disk* jsou plně odpovídajícími ekvivalenty k anglicizmům *hard disk* a *floppy disk* (či juxtaponovaná podoba *harddisk, floppydisk*). Pravdou je, že v českých textech jsou častěji k vidění výrazy české, tak jako v tomto případě. Krom toho samozřejmě existuje vyjadřování ekonomičtější, kdy se vlastně stírá formální odlišování technologie zálohovacího zařízení a nejčastěji můžeme za polooficiálních podmínek jazykových projevů vídat / slýchat označení *disk* pro *pevný disk* a *disketa* pro *pružný disk*. Důvodem je samozřejmě tolik citovaná jazyková ekonomie.

Výrazy související se vstupními / polohovacími zařízeními – *klávesnice, myš* aj.:

Zásadní rozdíl mezi ***klávesnicemi*** *je v současnosti jen v konektoru pro připojení. Na jedné straně to je klasický pětikolíkový DIN pro AT základní desky a na druhé straně PS/2 konektor pro všechny ATX základní desky a počítače IBM.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 44)

Já nemám dobrý vztah ke ***klávesovým*** *zkratkám – je to pozůstatek z doby, kdy každý program měl jiné zkratky a dokonce s novou verzí téhož programu nezapomněli autoři poškádlit uživatele nějakou změnou.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 10)

Klávesová *zkratka je spojena s konkrétním zástupcem aplikace, ve kterém jste ji vytvořili. Pokud tedy* ***klávesovou*** *zkratku přiřadíte zástupci na ploše, a potom tohoto zástupce odstraníte, přišli jste i o* ***klávesovou*** *zkratku.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 11)

Komentář:
Klávesnice (či *klávesa*) je v češtině jediným a plně funkčním výrazem pro popis tohoto vstupního zařízení. Anglický výraz *keyboard* se v českých textech neobjevuje a nejpravděpodobněji to souvisí se skutečností, že sémantický význam je široké veřejnosti znám již z dob mechanických psacích strojů. Naopak užití takového slova anglického by značilo chybu a autorovu jazykovou i věcnou neznalost, neboť označení *keyboard* je v této své původní podobě možné pouze ve významu hudebního nástroje.

Část zaberou také grafické karty a monitory, klávesnice, ***myši*** *apod.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 2)

Už dříve se objevovaly pokusy pohyblivé části ***myši*** *odstranit, a vznikaly tak* ***myši*** *optické, které však nemohly existovat bez speciální rastrované podložky. V současnosti však se objevilo více druhů optických* ***myší****, které speciální podložky nepotřebují a práce s nimi je velmi pohodlná, neboť opravdu bez problémů přesně reagují na každý váš pohyb.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 42)

Také PC ***myši*** *používaly zpočátku pro přenos pohybu kuličku spojenou s optickým snímáním pohybu děrovaných koleček, objevily se také jakési „****myši*** *naruby" zvané trackbally, kde jste nepohybovali tělem* ***myši****, ale kuličkou – někdy rozměrů až kulečníkové koule.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 42)

Komentář:

Stejně jako v případě *klávesnice*, tak i v případě tohoto zařízení (tedy *myši*), není zvykem – a ani není správné užívat původní anglický prototyp *mouse*. Český ekvivalent je zcela a plně sémantiku postihujícím označením a o stylistické rozrůzněnosti nemůže být řeč. Problematika *trackballů, trackpadů* aj. je okomentována v části věnované excerptům s anglickými výrazy.

Otvírá se vám při každém ***poklepání*** *na složku vždy nové a nové okno se složkami a soubory? Při otevírání nové složky podržte stisknutou klávesu Ctrl.*

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 6)

Klepněte *na podbarvené slovo prezentace a přepnete se do celoobrazovkového zobrazení, ve kterém můžete spustit prohlížení postupně všech obrázků ve složce.*

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 62)

Komentář:

Klepání, poklepání (ale i *klepnutí* a dosti zvláštně vypadající *poklepnutí*) jsou české ekvivalenty, používané v dosti silné (a mnohdy vítězící) konkurenci anglicizmů *kliknout, klikat*. Pravdou je, že původní snaha postihnout výrazem vlastní doprovodný zvuk je postižena v obou jazycích, ale přeci jen význam *klepnutí* se zdá být z hlediska stupně razance a

hlasitosti vlastního zvuku příliš silným výrazem, i když pravou je, že výraz *click* vlastně nese – pro českého čtenáře – význam realizovaný jen na základě tohoto polohovacího (a vstupního) zařízení.

Výrazové prostředky související s uspořádáním dat (*složka, adresář, soubor* aj.):

...logické uspořádání a organizace dat na médiu (např. data v souborech ve ***stromové struktuře složek****, nebo záznam hudebních skladeb postupně za sebou apod.), tzv. logický, souborový formát.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 15)

Nemůžete tedy např. změnit nastavení Tento počítač, nebo okna ***kořenových složek*** *disků apod.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 8)

Tlačítka umožní především rychlý přesun na ***nadřazenou složku****, na dříve otevřenou složku, otevřít okno pro hledání souborů a složek, zobrazit* ***strom složek*** *atd.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 27)

Obdobně můžete provést změny v již uvedené ***složce*** *C:Windows\Nabídka Start\Programy nebo některé její* ***podsložce****. Výhodou tohoto postupu je, že můžete provádět hromadné přesuny položek, celých* ***vnořených složek*** *atd.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 36)

Vhodné je v otevřeném okně složky nabídka Start použít zobrazení ***stromu složek****, abyste se lépe zorientovali.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 78)

V tomto zobrazení můžete odstraňovat nebo přidávat zástupce aplikací, doplňovat další ***vnořené složky*** *apod.*
(Kristián P., 2001, Tipy a triky pro Windows Me/98/95, s. 78)

Komentář:
Složka je český, plně funkční a postačující ekvivalent k anglickému *folder*, a to znamená, že (krom zkušenosti s takovýmto výrazem – se stejným významem – už z dávných dob – ještě před objevením se počítačů vůbec) je jen a pouze tento český využíván a v odborných textech se ten druhý, anglický, neobjevuje. Sémantika *složky* (oproti níže komentovanému *adresáři*) je co do užití omezujícím faktorem. *Složka* je v podstatě prostředek k uskupení souvisejících záznamů, souborů dat apod. za účelem usnadnění práce s nimi. Druhá věc je ta, že takováto *složka* jako odborný výraz obsahuje většinou dokumenty uživatelem vytvořené a používané a pro chod systému po technické stránce nedůležité. Tak parafráze slovníkové definice.

Zkratka HFS znamená Hierarchical Filing System. Mezi hlavní rysy tohoto systému patří: podpora ***podadresářů****, až 31 znaků dlouhá jména souborů, názvy svazků mohou být 27 znaků dlouhé...*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 23)

V instalačním ***adresáři*** *takto zabezpečeného disku by měly existovat soubory s rozšířením .GZ_ , .W_X a CDCOPS.DLL.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 24)

Sadu několika tipů pro Windows najdete v ***adresáři*** *Windows v souboru Tips.txt.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 2)

Jiné tipy pro Web v ***adresáři*** *Windows\Web\tip.htm.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 2)

Najdete ho na CD-ROM s Windows v ***adresáři*** *Tools > oldmsdos. Je uložen v souboru Help.hlp.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 5)

Důležité je to, že šablona se uloží do upravované složky do ***podadresáře*** *Folder Settings do souboru Folder.htt.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 9)

Najdete je v ***adresáři*** *Windows\applog.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 16)

Komentář:
Výraz *adresář* a jeho možné podoby (*podadresář, vnořený adresář* aj.) jsou taktéž úplně postačujícím a významově plně původní prototyp (*directory*) postihujícím ekvivalentem. Užití této podoby je taktéž (stejně jako *složka*) naprosto výlučné a není potřeba užití prototypu cizího. Ohledně sémantiky *adresáře*: v tomto případě jde o uspořádání souborů s daty, nutnými pro chod operačních systémů. Nicméně záměna se *složkou* (komentováno výše) je častá a zkreslení významu není nijak podstatné, ani v případě opačného směru záměny výrazů.

Je důležité mít na pevném disku dostatek volného místa pro vytváření virtuální paměti a pro vytváření ***dočasných pomocných souborů****.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 32)

Řada aplikací pracuje s vlastní složkou pro ***dočasné pracovní soubory****.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 3)

Kontrolujte a čistěte složky s ***dočasnými soubory****.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 13)

Je možné přemístit i jeden z největších souborů na disku – odkládací (swapovací) ***soubor*** *Win386.swp.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 18)

Výhodou je skutečnost, že ***soubor*** *není definitivně zrušen a můžete ho obnovit.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 24)

Každá aplikace, kterou nainstalujete, odkládá nejrůznější data, vytváří ***dočasné soubory****, které po sobě neuklízí, při pádu sytému zůstávají na disku různé zbytky dat...*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 71)

Překřížené ***soubory*** *a ztracené fragmenty se vám stejně asi nepodaří zachránit a nemá většinou cenu je zachovávat.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 75)

Komentář:
Anglický výraz *file* je v češtině (i v té odborné, informatikou používané podobě) nevhodným a neužívaným slovem. Český překlad *soubor* je zcela odpovídajícím ekvivalentem a tato podoba je také bez výjimky v oficiálních odborných textech využívána. Ke stejnému postupu dochází i v situaci užití modifikace adjektivy jako *dočasný* nebo *pracovní (soubor)*. Původní prototyp *temporary* lze objevit snad jen v neoficiální mluvené podobě. Český text psaný kodifikovaným jazykem takovýto anglický výraz nemá.

Vyhněte se pouze kolizi s již existujícími ***příponami****.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 40)

Pokud budete chtít definovat novou ***příponu*** *(třeba zmíněnou tsk) použijte tlačítko Nový a budete moci zadat novou* ***příponu****, kterou budete pro tiskové soubory používat. Nemusíte zadávat nic jiného, než tři znaky* ***přípony****.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 40)

Komentář:
Stejná situace jako u výše uvedeného *souboru* nastává i u formálního jmenného rozšíření, výpočetní technice vlastního, jakým je souborová *přípona.* Z hlediska významu a funkce nutnost pro chod počítače a jeho práci s daty, z hlediska konkurence s původním *extension* zcela vítězící varianta. *Extension*, a ani *extenze*, jak by zněla počeštěná podoba, nemá v odborném vyjadřování (a těchto souvislostech) místo.

Náprava tohoto stavu je poměrně jednoduchá, ale již při instalaci si všímejte toho, zda se aplikace neptá, s jakými typy přípon se má provést ***asociace****.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 51)

Otevřete okno Tento počítač a vyhledejte některý soubor s příponou, pro kterou chcete změnit ***přidruženou*** *aplikaci.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 51)

Tento způsob otevření ve zvolené aplikaci je ale pouze jednorázový, příští otevření poklepáním na soubor se uskuteční opět v ***přidruženém*** *programu. Pro trvalé* ***přidružení*** *typu souboru a vybrané aplikace použijte příkaz Zvolit program dole na konci seznamu aplikací.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 52)

Při instalaci aplikací dochází, ať již s vaším souhlasem nebo bez něho, k ***přidružení*** *určitých typů souborů k dané aplikaci.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 51)

Komentář:
Konkurence *asociace* a *přidružení* je výsledkem užívání obojího, zapříčiněná faktem, že výraz *asociace* existuje i v souvislosti s jinými významy než jsou asociace souborové. Význam je zcela totožný (přinejmenším v tomto konkrétním významu) a užití se řídí principem autorského výběru. Pro vyšší míru vhodnosti anglicizmu by hovořil pouze stupeň odbornosti takovýchto textů a tím spojená snaha realizovat vědeckou podobu termíny zahraničními, avšak plně srozumitelnými.

Výrazivo týkající se problematiky zálohování dat:

Díky cenovému poklesu tzv. ***přepisovatelných CD*** *– CD-RW – se dá čekávat nárůst zájmu o jejich používání.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 72)

Objevila se nová technologie, nazvaná ***přepisovatelné CD****, neboli CD-RW jako další stupeň CD technologie.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 5)

Komentář:
Výraz *přepisovatelné (CD)* jednoznačně vítězí co do frekvence užívání oproti anglickému názvosloví: *ReWritable CD* (CD-RW) je označením, které dalo samozřejmě vzniknout oné anglické zkratce, ale rovnítko mezi českým ekvivalentem a touto zkratkou je zcela matematicky správné a

v českém odborném textu vlastně původní anglický prototyp nenajdete, pokud ovšem nejde o vysvětlení vzniku výše uvedeného zkrácení.

*Starší **vypalovací mechaniky** ale neumějí na tato CD-RW zapisovat.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 72)

*Jedním z velmi praktických zařízení, která se stále častěji objevují nejen ve firmách, ale i v domácnostech, jsou CD rekordéry nebo chcete-li **vypalovačky**.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 2)

*Pokud vlastníte **vypalovačku**, můžete vytvářet vlastní CD s libovolným obsahem – od zvuku přes data a multimédia až po uložení fotografií a videa – a toto vytvořené CD následně použít v libovolné standardní CD-ROM jednotce.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 2)

*První je ta, že pokud budete **vypalovat** výsledky své vlastní práce na počítači, asi se neobejdete bez dalších zařízení a specializovaného software.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 3)

*Poté, co si zakoupíte **vypalovačku**, úspěšně ji zabudujete do svého počítače a nainstalujete obslužný software, budete potřebovat ještě disky CD-R.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 3)

*Tyto názvy sice mohou být na překážku třeba při **vypalování** některými **vypalovacími programy**, ale ty vám většinou dovolí interaktivně upravit název při přípravě k **pálení** CD-R.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 75)

Komentář:

Stejně jako v případě *přepisovatelných CD*, i zde se jedná o plné zařazení českých protějšků *vypalovačka, vypalovací mechanika, pálení* i jiných do slovní zásoby českého jazyka a původní prototypy *CD burner, burning* atp. byly odsunuty jako nevhodná, úplné české ekvivalenty mající, slova cizího původu.

Dnešní vypalovačky ve spojení s příslušným software umožňují nahrát na CD-R informace ve více ***sezeních*** *– session.*

(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 11)

Komentář:

Problematika *sezení* (jakožto metody zápisu na datové médium typu CD prostřednictvím výše komentovaných *vypalovaček*) je podstatně jiná. Jelikož český výraz ne zcela plně postihuje technologii uložení informací a překlad není v tomto případě zcela postačující, objevuje se český překlad naprosto minimálně a, stejně jako v tomto excerptu, vždy s uvedením souvisejícího anglického překladu – *session*, který je podrobněji (včetně všech svých možných modifikací) rozebrán v části věnované výrazům anglickým (předchozí kapitola).

Místo přímého kopírování dat z jejich původního umístění se nejprve vytvoří přesný ***obraz disku****, který se má vytvářet, do jednoho velkého souboru a poté se vytvořený soubor přenese – vypálí – na disk najednou.*

(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 12)

Software od Adaptecu a Arnoldse umí vytvářet ***obraz CD*** *na pevném disku, který může být zapisován na rozmanitá CD.*

(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 29)

Komentář:

Obraz disku (nebo *obraz CD*) je českým protějškem k *image disku* nebo *image CD* a jako takový je poněkud méně často užívaným prostředkem. Souvisí to pravděpodobně se skutečností, že vlastní software, užívaný pro tvorbu a práci s takovýmito *obrazy* obsahuje právě terminologii anglickou (tedy *image*), přestože se jedná o počeštěnou podobu s oficiálním překladem. Opět dochází k tomu, že anglický výraz plně a zcela postihuje svou sémantikou onu činnost nebo její výsledek, kdežto český ekvivalent nemá potřebnou primární významovou souvislost (myšleny samozřejmě varianty souslovné *image CD* a *obraz CD*).

Nejjednodušší a velmi spolehlivá metoda vytváření kopií ***jednodráhového*** *datového CD je také tou nejlevnější.*

(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 29)

Komentář:

Tento český výraz není plně funkčním a svou formou obsah postihujícím ekvivalentem a jako takový může následovat vždy až po uvedení svého původního prototypu (metoda zápisu *disk-at-once*), přičemž musí být vždy naznačeno, že se jedná o synonymní prostředek, přitvořený ve snaze o pestrost textu a díky vůli neopakovat stejné anglické výrazy stále dokola.

Letmé vypalování *často používá "virtuální obraz", ve kterém je kompletní soubor odzkoušen a rozložen, přičemž jsou ukládány pouze příznaky souboru, ale ne data.*

(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 39)

Komentář:

Letmé vypalování (vyjadřováno častěji svým anglickým protějškem *on-the-fly*) je zatížen stejnou problematikou jako výše rozebíraný *obraz disku*.

V souvislosti s možností mylné interpretace jako **vypalování, které trvá krátce* (vlastní význam lze blíže popsat jako *vypalování za* letu) je v naprosté většině případů užívána varianta anglická, stejně jako je tato možnost práce s daty v programech k tomu určených označována právě cizojazyčným prostředkem (detailněji rozebráno v části anglickým výrazům věnované).

Zvyšuje se však riziko vzniku ***podtečení vyrovnávací paměti****.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 39)

Komentář:
Takovýto výraz se objevuje poměrně často a vzhledem k tomu, že zcela plně postihuje význam původního prototypu (*buffer underrun*), je směle (a samozřejmě i oprávněně a správně) užívaným výrazem. V tomto ohledu čeština umožňuje relativně stručný (i když víceslovný) opis a ten je užíván ve chvályhodné snaze omezit již tak vysoký počet anglicizmů v odborných textech. Připomeňme však, že původní anglická podoba tímto nemizí a je užívána taktéž.

...tomu se říká anglicky overburning disku, což jsem si dovolil nahradit českým slovem ***přepálení****, ale nechápejte to ve významu překopírování.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 41)

Komentář:
Tak jak excerptum samé naznačuje, možnost chybné interpretace je nasnadě a to je možno (a také se tak děje) vyřešit právě vhodnějším anglickým termínem (*overburning* – popsáno v předchozí kapitole), který nenese příznak nějakého kopírování, ale jen a pouze sémantiku vypálení většího množství dat, než je obvyklé / standardní. Nicméně český výraz je

spisovným a stylisticky na stejné úrovni stojícím, nijak nerozrůzněným ekvivalentem.

Problematika instalace operačního systému, údržby chodu a jazyk s tímto související:

Přitom se musí jednat o dva fyzické disky, nikoliv jen o rozdělení jednoho fyzického disku na dva či více ***oddílů*** *– partition).*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 34)

Komentář:
V případě fyzického dělení disku na více *oddílů* je využíván častěji tento český prostředek neboť plně vystihuje význam protějšku původního (*partition*) a je daleko výmluvnějším a srozumitelnějším svým významem než jeho anglický konkurent. Tím spíše, když uživatelem, který se s takovou konstrukcí (textem) setká, je kupříkladu angličtinář na nižší úrovni apod.

Ve Windows je to jednoduché – ***Koš*** *si* ***vysypáváte*** *sami.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 24)

Před spuštěním defragmentace proveďte následující kroky:
- *smažte vše, co budete chtít z disku odstranit;*
- ***vysypte Koš.***

(Kristián P., 2001, Tipy a triky pro Windows Me/98/95, s. 15)

Komentář:
Otázka výše uvedených příkladů je poněkud obtížnější z hlediska komparace českého prostředku a anglického originálu. Český pojem počítačového *Koše* je ve své původní podobě roven označení *Recycled.* Ovšem tento výraz se naprosto v žádné souvislosti v českých materiálech

neobjevuje. Souvisí to i s oficiálním překladem všech verzí operačního systému Windows (kde se tento prvek objevuje jako prostředek uložení předběžně / natrvalo smazaných položek dokumentů aj.). Spojení *vysypat Koš* je chytrou realizací připodobnění k všem dobře známé činnosti. Počítačový *Koš* a jeho *vysypávání* je jedním z nejinvenčnějších výsledků češtiny v její snaze postihnout vlastními výrazovými prostředky problematiku původně cizojazyčných skutečností.

Pokud to není z nějakého důvodu nutné, nikdy nepoužívejte při plánované úloze ***kontrolu povrchu***.

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 74)

Komentář:

Kontrola povrchu je součástí chodu utility *ScanDisk* (rozebráno v předchozí kapitole) a jedná se vlastně o vystižení vlastní činnosti při správě disku touto metodou. Cílem je nalezení chybných (vadných) sektorů a jejich oprava a / nebo zachránění ztracených fragmentů souborů, v místech těchto sektorů se nacházejících. Z jazykového hlediska je *kontrola povrchu* zcela svébytným prostředkem a užití není stylově ani nijak jinak omezeno.

Je založen na levně vyráběném CD s ochranou proti kopírování a sám musí být vložen do mechaniky CD-ROM, když je chráněný software spouštěn – na serveru nebo na ***pracovní stanici***. *Ideální tedy je ho použít v počítačové síti, kde může identifikovat autorizované uživatele nezávisle na použité* ***pracovní stanici***.

(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 28)

Komentář:

Pracovní stanice versus *workstation*: český protějšek je z hlediska stylu vhodnější možností jak výstavbu textu realizovat, i když správná je i podoba

původní – anglická. Užití *workstation* by již silně signalizovalo zahlcení jazyka anglicizmy i v situacích, kdy naprosto není nutné je uvést. Ekvivalent domácí, český, je totiž plně význam postihující a, i když znamená dvouslovnost opisu, stylisticky daleko vhodnější možností.

Příkazem Zobrazit > Vlastní nastavení této složky spustíte ***průvodce****, který vám umožní změnit zobrazování aktuální složky.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 8)

Komentář:
Průvodce je překladem původního *(installation) wizard* (jakožto pomůcka kladoucí logické dotazy s možnostmi odpovědí ano / ne, umožňující různé programové instalace, editace nastavení apod.). Jediný správný je český pojem a také vystupuje v odborných textech, tuto otázku diskutujících. Přítomnost nepřeloženého výrazu anglického lze považovat za nesprávnou a stylově nevhodnou.

Omezte se na jednoduché pozadí a ***spořič obrazovky****, nebo je vůbec vypněte.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 13)

Komentář:
Spořič obrazovky (nahrazující anglický pojem *screen saver*) je plnohodnotný pojem, splňující naprosto všechna kritéria pro možnost realizace v odborném textu. Navíc je tentokrát svým stejným počtem slov vůči originálu jedním z nemnoha zástupců schopnosti českého jazyka být ekvivalentem nijak pojem nekomplikujících a na více členů sousloví neprodlužujících. Čítá stejný počet slov jako původní prototyp, což samo o sobě umocňuje vhodnost užití.

Můžete sice experimentovat s přenesením různých systémových souborů, ale jako nejschůdnější se asi nakonec ukáže ***nová instalace****.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 18)

Může se ale stát, že ***nová instalace*** *nebude z jakéhokoliv důvodu možná, nebo, že bude stačit přesunout na nový disk jenom datové soubory a pracovní prostory jednotlivých aplikací, a vše by mohlo nějakou dobu zůstat při starém.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 18)

Komentář:
Nová instalace je možností (u nutno přiznat že vhodnou a využívanou) jak přeložit termín původní: *clean install* (kdy se jedná o instalaci nového operačního systému na buď zcela nový, tudíž prázdný, pevný disk a nebo na disk po provedení formátování). Je v podstatě termínem stojícím v sémantické opozici k pojmu *přeinstalace* (*reinstalace*), což je jako excerptum obsahující hybridní výraz součástí následující kapitoly.

Windows nyní přichází s možností vytvořit si tzv. ***záchytné body****, tj. stavy konfigurace, ke kterým je možné se bezpečně vrátit a obnovit tak fungující stav před provedenými změnami.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 19)

Systém sice nyní nebude ukládat průběžně nastavení pro možnost pozdějšího obnovení, ale před instalací nové aplikace nebo HW postačí tuto volbu zapnout a vytvořit nový ***bod obnovení****.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 14)

Můžete vytvořit nový ***bod obnovení****, použít existující* ***bod obnovení*** *nebo (pokud jste obnovení provedli) toto obnovení odstranit.*

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 20)

Komentář:

Bod obnovení (překladový protějšek k termínu *restoration point / point of restoration*) je zcela vhodně fungujícím prostředkem, jak opsat původní anglický pojem, a je také právoplatně užíván. Text, který by obsahoval termín původní, lze považovat za stylisticky nesprávný a v odborné oblasti (za situace nevysvětlení českým překladem) by se neměl objevovat. Tomu nahrává i již výše zmíněná skutečnost implementace přeložené podoby do českých mutací operačních systémů.

Používejte správné ***ovladače*** *a aktualizujte je.*

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 42)

Na jiných místech se zabýváme ***ovladači****, volným místem na disku a řadou jiných věcí, které ovlivňují výkon.*

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 13)

V případě problémů s tiskem zkuste nejprve použít originální anglický ***ovladač*** *a ne českou verzi.*

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 42)

Komentář:

K otázce konkurence výrazů *ovladač* a *driver*: český překlad je ve snaze postihnout maximálně význam původního prototypu tentokrát velmi úspěšný. Ovšem skutečnost nám předkládá celkem vyrovnaný stav užití těchto dvou výrazů. Důvod? Velké procento problémů různých *ovladačů* (chcete-li, tak *driverů*) poznáme z hlediska práce s počítačem velmi záhy a bude nutno se nimi často potýkat. Jedná se vlastně o datové soubory nutné pro chod zařízení. Jedná se o jakési zásuvné moduly, umožňující

komunikaci mezi tou „železnou" podstatou našeho stroje a softwarem, který ji využívá. Z hlediska získávání funkčních *ovladačů* a odstraňování problémů s jejich chodem souvisejících, je nejdůležitější Internet. A právě tam lze v mnoha a mnoha případech číst a získávat *ovladače* právě pod pojmem *driver*. Nemálo tomu napomáhá i mnohdy jediná cesta získání (stažení), která vede přes napojení na anglicky komunikující stránky, kde je to, co my potřebujeme, samozřejmě *driver* a ne *ovladač*.

Instalujte včas všechny ***„záplaty"*** *na používaný software! Existují viry, které používají tzv. bezpečnostní díry v operačních systémech a aplikacích.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 2)

Pokud je taková chyba v programu zjištěna, jeho výrobce zpravidla připraví tzv. ***záplatu*** *(patch), kterou lze na daný program aplikovat (nainstalovat), a tím chybu odstranit.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 2)

Komentář:
Pojem *záplata* je poměrně novou skutečností, která se ještě nezbavila stínu svého primárního významu. Prozatím je stále ještě varianta *patch* brána jako správná a v odborné literatuře oficiálně se objevující. I z excerpt výše nad komentářem uvedených vyplývá, že v situaci, kdy je použito výrazu českého, nutně musí být v sousedství prototyp anglický. A nebo ten musí předcházet a následně je uveden protějšek český s věci na pravou míru uvádějícími uvozovkami.

Slovní zásoba týkající se hardware:

Tyto parametry nejsou nastavovány přepínači nebo ***propojovacími kolíky*** *– jumpery – přímo na* ***základní desce****) můžete většinou ponechat bez nastavení.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 13)

Pak se podíváme do vnitřností počítačů a začneme čím jiným než ***základní deskou*** *neboli motherboardem.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 2)

Komentář:

Jumper jako anglicizmus v odborném vyjadřování výpočetní techniky zcela vyhovuje požadavkům na něj kladeným a překladová varianta, uvedená výše v rozebíraném excerptu, slouží jen jako vysvětlovací konstrukce pro nastínění vlastní funkce předloženého výrazu. Pro cizojazyčnou podobu i v češtině hraje jednoslovná podoba, zažitá výslovnost podobného hláskového uskupení a v neposlední řadě i obchodní označení takové součástky, které je taktéž v angličtině.

Kořenový rozbočovač (root hub) je většinou přímo integrován na základní desce nebo je na přídavné PCI kartě a řídí veškerý provoz na USB ***sběrnici****, vyvolává a ukončuje datové přenosy a zodpovídá za správu* ***sběrnice****.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 37)

Určitě se zmíníme o typech ***sběrnic*** *a rozhraní, ke kterým jsou mechaniky a další zařízení připojovány.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 2)

Obecně je ***sběrnicí*** *nazývána soustava vodičů, kterými proudí data, adresy nebo řídící signály. Z procesoru jakožto "mozku" počítače vychází mnoho* ***sběrnicových*** *vodičů.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 19)

Komentář:
Sběrnice je ideálním výrazem z hlediska možnosti názvu zařízení, v angličtině realizovaného podstatně složitější konstrukcí. Termín jako takový je dokonale problematiku postihujícím a jeho užití je daleko vhodnější než snaha o vložení šroubovaného opisování anglickými prototypy. Tím spíše je vhodnější užití českého slova, když výraz *sběrnice* je samozřejmě výrazem plně funkčním v českém morfologickém systému.

Další systémové parametry, pokud zrovna nehodláte systém urychlovat pomocí ***přetaktování*** *sběrnice nebo procesor....*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 13)

První odkaz se ani tak netýká ***přetaktovávání****, jako spíše využití toho, co procesor normálně umí.*
(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 24)

Komentář:
Přetaktování (nebo dle excerpta druhého *přetaktovávání*) je náhradou za anglický termín *overclocking* a tato podoba je zcela ekvivalentní. Stylistická rozrůzněnost není v tomto případě přítomna a přes snaze (některých) autorů umísťovat v textech co nejvíce výrazů jakoby „co nejautentičtějších" (tedy původních) dopadá český protějšek jako vítěz neboť v podstatě pravděpodobněji vystihuje problematiku termínem popisovanou. Nicméně s výrazem *overclocking* se lze setkat také, i když v podstatně nižší míře.

Rozdíl v rychlosti hledání stop mezi disky se často stírá použitím diskové ***vyrovnávací paměti*** *(cache), protože pevný disk pokračuje v nahrávání dat*

do rychlé ***vyrovnávací paměti*** *i v době, kdy je počítač zaměstnán jinou činností – tzn. data se připraví do paměti cache, kde jsou k dispozici.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 33)

Komentář:
Pojem *vyrovnávací paměť* je vpravdě jen snahou o přitvoření českého protějšku k anglickému prototypu *cache*. A přitvoření dosti nedůsledné, protože v kombinaci s možností naprosto totožného opisu výrazu jiného (*buffer*), může u neodborníků dojít k problémům, spojeným s chybnou záměnou obou výrazů. Pravdou však je, že v případě, kdy by nevznikla nutnost překládat pojem novější (tedy se zálohováním, vypalováním apod. související *buffer* – komentováno výše), byl by český protějšek *vyrovnávací paměť* prostředkem postačujícím a vyhovujícím. Ovšem za současné situace je vhodnější využívat anglicizmu, který cílí přesně na citovaný problém.

Výrazy postihující oblast antivirové ochrany:

Červ *(worm) – program, který parazituje v jednom exempláři (v jedné kompletní sadě souborů) na hostitelském počítači.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 7)

Klasický ***červ*** *se tedy na rozdíl od viru nepřipojuje k žádnému hostitelskému programu ani se na lokálním disku dále nešíří.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 7)

Typickým příkladem ***červa*** *je známý Happy99.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 7)

Některé infiltrace klasifikované jako ***červi*** *se však kromě šíření přes výše uvedené komunikační kanály šíří i po lokálních a síťových discích (LoveLetter).* (Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 7)

Komentář:
Worm jako původní název této nikomu příjemné záležitosti ve výpočetní technice ustoupil v poslední době do pozadí kvůli expandující podobě českého *červ*. Bez ohledu na skutečnost, že mnoho těchto počítačových virů obsahuje ve vlastním názvu právě anglický název pro tento druh škodlivého softwaru, frekvence užití výrazu *červ* má vzestupnou tendenci. V kontextu není totiž třeba nijak sémantiku vysvětlovat a čtenáři / uživateli stačí prvotní seznámení s terminologií formou uvedení celé překladové dvojice. Stylisticky je však prozatím upřednostňována varianta *worm*, neboť povědomí o této oblasti boje s počítačovými viry není ani zdaleka na tak popularizované úrovni, jak by bylo záhodno.

Některé viry, podobně jako dále vzpomínané ***trójské koně*** *narušují bezpečnost počítače.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 7)

Někteří červi zase obsahují některé znaky ***trójských koňů*** *(Pretty Park).*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 7)

Trójský kůň *– program, který navenek navozuje dojem užitečnosti.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 7)

Trójský kůň *je buď naprogramovaný jako původní aplikace, nebo je vytvořený z už existujícího programu jeho spojením s destrukčním kódem.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 7)

V poslední době jsou častými i ***trójské koně****, které jsou vlastně instalačním souborem samotného programu.*
(Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, s. 8)

Komentář:
Trójský kůň se jako termín z totožné oblasti jako *worm / červ* vyznačuje schopností vyvolávat u čtenářů historické konotace. Přestože se jedná také o výraz z oblasti antivirové problematiky ve výpočetní technice, v tomto případě jde o prostý překlad původního anglického prototypu. A nutno přiznat, že překlad vhodný a přesný. Princip napadení počítače takovým virem je právě tak stejný jako někdejší vojenský dobývací trik. Proto tak ideální pojmenování. Proti českému ekvivalentu nelze nic namítat ani ze stylistického hlediska, pokud je v úvodu textu (byť tematicky a oblastně vyhraněného) uvedena souvislost s antivirovou (počítačovou problematikou). Kdyby přeci jen někdo byl na pochybách, jakou že má popisovaný problém souvislost s antikou. Vlastně žádnou, ale přece nějakou.

Výrazy z excerpt týkajících se běžné praktické práce s PC:

Řešením je možnost umístit ***zástupce*** *aplikace tam, kde ho budete potřebovat.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 28)

Komentář:
Zástupce prakticky nahrazující *linking file,* jak zní původního označení, je další ukázkou tvárnosti češtiny na poli nahrazování anglicizmů prostředky vlastního lexika. V souvislosti s výpočetní technikou je *zástupce* plně adaptovaným výrazem a jinou podobu než je tato již nikde v českojazyčném manuálu nebo odborné publikaci nenajdete. Jako slovo české nese

schopnosti být bez výhrad užito bez stylových omezení a v rozebírané oblasti národního jazyka má pevnou pozici, která zcela odsunula / odstranila byť sebemenší pravděpodobnost výskytu prototypu původního.

Tisk z ***Příkazového řádku*** *MS-DOS: Příkazem Start > Programy > Příslušenství > Příkazový řádek otevřete okno* ***Příkazový řádek.***
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 39)

Nezapomeňte, že tyto tiskárny, přesněji řečeno výstupní porty, budou mít jiné názvy, které musíte správně v ***příkazovém řádku*** *zadat.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 42)

Komentář:
Command line jako původní termín, v excerptu nahrazený českým ekvivalentem *příkazový řádek* je bezpochyby dalším prostředkem k dokázání alespoň částečné samostatnosti a funkčnosti českého názvosloví i v oblasti, které angličtina bezvýhradně terminologicky dominuje. Jelikož *příkazový řádek* je funkce nebo lépe součást operačních systému prakticky od počátku vývoje počítačových technologií, od termínu anglického bylo upuštěno již dávno a český plně nahrazuje jeho funkci i význam. Po formální stránce nedochází ani k tolik kritizovanému zmnožení složek sousloví v důsledku překladu do našeho jazyka, a tak i proto stojí termín *příkazový řádek* již dlouhou dobu v primární pozici pro označování této skutečnosti.

Jakmile označíte soubor v okně ***průzkumníka*** *v režimu zobrazování www stránek, pokusí se Windows vygenerovat náhled.*
(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 60)

Komentář:

Situace ve výše uvedeném excerptu se týká konkurence výrazů *průzkumník* a *explorer*. Z hlediska dnešních podmínek užívaných operačních systémů je česká podoba mnohem vhodnější z důvodu velmi pravděpodobné a možné záměny této funkce osobních počítačů s webovým prohlížečem, nesoucím název Internet Explorer. Zkracování takového názvu je nasnadě a následná záměna jak v mluvené, tak i psané podobě je velmi blízko. Funkcí *průzkumníka* jako takového není totiž brouzdání po internetových stránkách (tak jako je tomu u Internet Exploreru), ale především procházení a prozkoumávání složek (adresářů) na našich pevných (pružných) discích a jedná se vlastně o nástroj pro práci s daty, která máme uložena v našem (tedy lokálním) umístění, a ne na nějakém vzdáleném serveru (jak je tomu v případě prohlížeče internetového).

3.4. Komentovaná excerpta: výrazy hybridní.

Pokud vás otravuje ten zatraceně dlouhý myší ocásek, který se stále někde zadrhává a přiskřípává, vymysleli výrobci pro vás myš ***infračervenou****, která může buď používat vestavěný* ***infračervený*** *port, který nahrazuje většinou sériový Com 2, nebo má* ***infrapřijímač****, který se do jednoho ze sériových portů zastrčí.*

(Heinige K., 2001, *Hardware PC*, s. 43)

Komentář:

Zvýrazněná adjektiva (a stejně tak i substantivum *infrapřijímač*) prakticky nemají plně český ekvivalent. Kombinace dvou jazyků jako v tomto případě je běžná nejen v oblasti výpočetní techniky. Z hlediska morfologie jde a naprosto do systému zařazené výrazy, což dokazuje i akuzativ v prvním, nominativ v druhém a akuzativ znovu v případě substantiva.

Když si ale připomenu, jak jsou nové ***mnohagigové*** *disky různých výrobců po několika minutách provozu horké tak, že by se na nich dala ohřívat polévka, provádí se rekalibrace asi i u nových disků.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 33)

Komentář:
Označení *giga-* (ale i třeba *mega-, tera-* aj.) jsou zcela běžným výrazivem ve výpočetní technice, označujícím množství dat. Tento konkrétní případ je spojením českého kvantifikátoru a právě z angličtiny přejatého výrazu. Jelikož se původně jedná o latinizmus, neexistuje český protějšek, a to ani částečný. Excerpované vyjádření je zcela spisovné a významově vyhraněné.

*V případě, že poklepete na extrahovaný soubor (např. *.wav), zavede ho celý do paměti a pak teprve začne přehrávat. Přitom extrahované* ***audiostopy*** *mají obvykle 40 až 50 MB.*
(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 35)

Komentář:
Audiostopa je hybrid velice snadno nahraditelný či zaměnitelný plně českým spojením: *zvuková stopa*. Krom rozdílu v počtu slov (a tím změny ze sousloví na dvě samostatná slova) – souvisí s jazykovou ekonomií, je výběr ovlivňován i z jiného hlediska; v počítačové terminologii je v úžeji zaměřené oblasti zálohování dat zvyklostí orientovat se následujícím způsobem dělení: *zvukové stopy (CD), datové stopy (CD), multimediální stopy (CD)* aj. Z tohoto hlediska je patrné, že *zvuková stopa* je výrazem plnohodnotným a výběr je zcela závislý na vůli autora textu. Připomeňme ještě nezřídka se objevující variantu *audiotrack*.

Média by měla vždy být dobře uložena v CD krabičce nebo v ***caddykrabičce****, aby se zabránilo jejich poškrabání.*

(Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, s. 43)

Komentář:

Caddykrabička (stejně tak jako i varianta *caddy krabička*) je hybrid, který sémanticky čerpá z co nejpřesnějšího a nejstručnějšího způsobu označení typu obalu na CD médium. Český opis je minimálně dvojslovný (krom skutečnosti, že ani víceslovný opis není plně schopen plně a přesně popsat typ a funkci takového obalu). A v situaci, kdy jsou ve větě postaveny za sebou spojení *CD krabička* a... právě zmiňovaná *caddykrabička* jde o zřejmě snahu použít výraz, který nebude nijak svou délkou a poutáním pozornosti ubírat důležitosti výrazu prvnímu, tedy *CD krabičce*.

Problémem je to, že pokud budete chtít použít nový větší disk jako systémový disk, budete muset řešit otázku ***přeinstalace*** *systému a možná i většiny aplikací.*

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 18)

Komentář:

Reinstalace jako možná náhrada zvýrazněného hybridního tvaru je plně ekvivalentním anglickým prototypem. Princip výběru je pravděpodobně ve snaze využít výrazu alespoň zčásti počeštěného namísto dalšího z mnoha anglicizmů v této oblasti a druhým důvodem by mohla být možná skutečnost, že český prefix je snadněji sémanticky pochopitelný (z hlediska silnějšího významového dopadu tohoto případu na českého čtenáře. Význam *pře-* je přeci jen českému čtenáři bližší v ohledu vlastní činnosti výrazem popisované, jelikož se opravdu jedná o jakési přepsání nového operačního systému přes ten původní.

Nespoléhejte se ani na ***přeformátování*** *pevného disku, pokud nepoužijete speciální postupy.*

(Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, s. 26)

Komentář:

Výraz *přeformátování* je formálně podobnou problematikou jako výše uvedená *přeinstalace*, ovšem s tím rozdílem, že hybrid, týkající se fyzické úpravu povrchu disku (za účelem odstranění chyb či běžnými způsoby nevratného vymazání uložených dat), je jednou ze dvou nejužívanějších variant (tou druhou je *naformátování*). *Reformátování* je opravdu zřídkakdy se objevující možností, které autoři odborných textů zpravidla neužívají, především z důvodu stejného jak v případě *přeinstalace.*

4. Závěr

4.1. Sumarizace hlavních zásad přejímání anglicizmů.

Nejlogičtějším předpokladem a jakousi pomyslnou vědeckou bází zkoumání je nezpochybnitelná skutečnost, že naprostá většina slovní zásoby užívané v oblasti výpočetní techniky je buď prosté převzetí výrazu původního (s možnou grafickou obměnou) či přiřazení českého protějšku, a to většinou pouze v případech, kdy český ekvivalent je plně soběstačným, od doby před nástupem informačních technologií užívaným sémantikem a následně plní-li svými sémanticko-stylistickými možnostmi svou roli zcela vhodně a plně.

Avšak i v některých případech, kdy český výraz nabývá plné platnosti významu slova anglického, dochází někdy k odsunutí výrazu českého ve prospěch ekvivalentu anglického. Nejpravděpodobnějším důvodem je snaha o všeobecnou internacionalizaci vlastního textu, která samozřejmě přispívá k svébytnosti a samostatnosti češtiny na poli mezinárodně vědeckém, či populárně-naučném.

A ačkoli mezi angličtinou a češtinou je mnoho rozdílů v užívání jazyka odborné oblasti, jakou výpočetní technika bezesporu je, základní principy jsou neměnné a podobné. Excerpovaný materiál (především jeho část věnovaná rozboru užití anglických termínů v českém textu) nám umožňuje stanovit několik základních zásad práce se současným odborným jazykem. Variace ve slovní zásobě, formě a významu, skladbě i dalších oblastech lingvistiky lze souhrnně pojmenovat třemi následujícími tendencemi, které nejvýrazněji působí na vývoj jazyka tohoto konkrétního odvětví, přičemž mají i mnoho společného s obecnými trendy vývoje jazyka:

1. **tendence internacionalizace jazyka jako prostředku komunikace,**
2. **jazyková ekonomie** (jak v mluvené, tak v psané podobě),
3. **snaha o dosažení co nejvyšší transparentnosti slovní zásoby.**

Tato práce si vzala za úkol analyzovat jazyk oblasti výpočetní techniky z konkrétního úhlu pohledu a výše zmíněné závěry jsou prokázány rozborem excerpt získaných z autentických anglických, ale i českých materiálů (v závislosti na stupni jejich dosažitelnosti).

4.2. Nejpodstatnější problémy výzkumu.

Mezi nejzásadnější problémy provedeného výzkumu lze bezpochyby zařadit časovou náročnost sběru materiálů určených k provedení rozboru okomentováním a s tímto úzce spojené řazení excerpt dle významových či jazykových souvislostí. Následné přiřazování komentářů se odehrávalo na základě bohatých osobních zkušeností a práce s nepřeberným množstvím odborných lingvistických příruček včetně rozsáhlého výběru lexikografických prací, zaměřených svým výběrem především na oblast výpočetní techniky. Otázka selekce a užití nejvhodnějších materiálů byla opakovaně konzultována s odborníkem, v oboru informatiky vzdělaným.

Dosažený výsledek je produktem snahy o utřídění některých otázek spojených s problematikou slovní zásoby výpočetní techniky, která je jako obor moderní již několik let ve zřejmém popředí zájmu celosvětové vědy.

5. Summary

The age of computers, as many people call the present time, seems to influence the way we express our ideas and the way we treat language as well. We should not be surprised by this fact because there is a simple cause for this. Information technology rules our world from the technical point of view and there is no chance to stay aside from this trend, unless you want to spend your life living on a distant planet or somewhere in harmony with the purest spot. We must take these processes into account and not to try to ignore them. A formally different way of communication functions hand in hand with it. Whether we want to keep our varied particular professional knowledge up-to-date, we must learn how to remain in a position of well-informed humans, being able to live up to the requirements of modern society. Staying away from this means that you will sooner or later feel alienated from society by this lack of communication, which is – in accordance with my personal point of view – one of the most important needs of modern human existence.

Although there are some differences between Czech and English information technology language usage, the basic principles are the same. Examples provide us with an undisputable result: variations in vocabulary forms and meaning, syntax and other disparities are effected by these three most prominent factors:

1. **internationalisation tendencies of language as a means of communication**,
2. **language economy** (both in a spoken form and a written form),
3. **effort to maximize the transparency of vocabulary**.

This thesis has analysed the IT language from a specific point of view and the above-mentioned conclusions are confirmed by evidence of examples excerpted from authentic English manuals and their Czech equivalents (depending on their availability).

6. Použitá literatura

6.1. Tituly převážně teoretického charakteru.

Bozděchová I., 1997, *Vliv angličtiny na češtinu*, in: Daneš F. a kol.: Český jazyk na přelomu tisíciletí, Academia, Praha, s. 271-279

Čechová M., 2000, *Čeština – řeč a jazyk*, ISV nakladatelství, Praha

Čmjerková S., Daneš F., Světlá J., 1999, *Jak napsat odborný text*, LEDA, Praha, s. 19

Hilgendorf K. S., 1996, *The Impact of English in Germany*, in: English Today 47, vol. 12, No. 3, s. 3-15

Kučera K., 1995, *K nejnovějším vlivům angličtiny na český jazyk*, in: Přednášky z XXXIV. A XXXV. Běhu LŠSS, UK, Praha, s. 77-82

Loonen P., 1996, *English in Europe: from timid to tyrannical?* in: English Today 46, vol. 12, No. 2, s. 3-9

Mathesius V., 1947, *K Výslovnosti cizích slov v češtině*, in: Čeština a obecný jazykozpyt, Praha, s. 127

Rejzek J., 1993, *K formální adaptaci anglicizmů*, NŘ 76, s. 26-30

Saicová-Římalová L., 2002, *Vyznavačkám chicstylu,* in: Čeština doma a ve světě, roč. 10, s. 22-25

Sochorová Z., 1994, *Co v slovnících nenajdete*, Portál, Praha

Svobodová D., 1996, *Anglické výrazy v českém publicistickém stylu*, NŘ 79, s. 99-102

Svobodová D., 1999, *Anglicizmy v českých publicistických textech – důvody a způsoby jejich užívání*, in: Jinakost, cizost v jazyce a literatuře, UJEP, Ústí nad Labem, s. 165-169

Svobodová D., 1999, *Anglická a hybridní kompozita v současné češtině a jejich adaptace*, NŘ 82, s. 122-126

Svobodová D., 2000, *Anglicizmy přejímané do češtiny v původní plurálové formě,* NŘ 83, s. 55

Tejsor A., 1979, *Anglicizmy v češtině*, in: Aktuální otázky jazykové kultury v socialistické společnosti, Praha, s. 210

Uher F., 1980, *Přejaté odborné názvy a hledisko spisovnosti*, NŘ 63, s. 141

6.2. Literatura slovníková.

Anglicko-český výkladový slovník výpočetní techniky, 1990, SNTL, Praha

Hajdušek J., 1993, *Slovník anglických skratiek z knihovníctva a informačnej vedy*, Univ. Knižnica, Bratislava

Hlavenka J., 1995, *Nový výkladový slovník výpočetní techniky*, Computer Press, Praha

Keenan S., 1996, *Concise Dictionary of Library and Information Service*, Bowker-Saur, Londýn

Merta A., Mertová D., 1994, *Anglicko-český slovník knihovnictví a informatiky*, LEDA, Praha

Montgomery A. C., 1990, *Acronyms and Abbreviations in Library and Information Work (A Reference Handbook of British Usage)*, Library Assoc., Londýn

Online Dictionary of Information Science and Technology, dostupný z URL: http://www.wcsu.edu/library/odlis.html

Pfaffenberger B., Čertík J., 2000, *INTERNET – adresář a slovník pojmů*, Nakladatelství Lidových novin, Praha

Říha P., 1996, *Internet: Anglicko-český výkladový slovník*, Montanex, Ostrava

Sawonika H., Witt M., 1994, *New International Dictionary of Acronyms in Library and Information Science and Related Fields*, Saur, Mnichov

Stručný slovníček (anglicko-český) používaných výrazů ve výpočetní technice a knihovnictví, 1997, SVK, Ústí nad Labem

Watson J., Hill A., 1997, *A Dictionary of Communication and Media Studies*, Arnold, Londýn

Watters C., 1992, *Dictionary of Information Science and Technology*, Academic Press, Boston

Zkratky: Informatika a knihovnictví, 1994, Národní knihovna, Praha

6.3. Excerpované zdroje.

Tituly vydané v angličtině:

Ball B., 1999, *Teach Yourself Linux in 24 Hours [Second Edition]*, Sams Publishing / Macmillan Computer Publishing, Indianopolis

Bott E., Leonhard W., 1999, *Special Edition Using Microsoft Office 2000*, Que Corporation / Macmillan Computer Publishing, Indianopolis

Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, Syngress Publishing, Inc., Rockland

Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional, 2001, Microsoft Corporation / Beta Materials

MS Access XP eBook, MS Excel XP eBook, MS FrontPage XP eBook, MS Outlook XP eBook, MS PowerPoint XP eBook, vše 2001, Microsoft Corporation, eBook Bundle Material Edition

Tituly vydané v češtině:

Drda V., Bína F., Drda M., 2000, *Internet krok za krokem*, PC WORLD Edition 3, Brno

Flídr M., 2001, *Internet Explorer a Outlook Express pro začátečníky*, PC WORLD Edition 6, Brno

Heinige K., 2001, *Hardware PC*, UNIS Publishing, Brno

Heinige K., 2001, *Viry a počítače*, UNIS Publishing, Brno

Hlavenka J., Samšuk P., 1999, *První kroky s počítačem*, Computer Press, Praha

Kristián P., 2001, *Jak na internet*, UNIS Publishing, Brno

Kristián P., 2001, *Tipy a triky pro Windows Me/98/95*, UNIS Publishing, Brno

Kristián P., 2000, *(Tipy a triky při) Vypalování CD*, UNIS Publishing, Brno

Lékárna pro Vaše PC, 2001, PC WORLD Edition 8, Brno

Linux – Dokumentační projekt, 2001, Computer Press, Praha

Matějů P., 2000, *Microsoft Internet Explorer 5 Resource Kit*, Computer Press, Praha

7. Přílohy

Obsahem příloh jsou veškerá anglická excerpta, nashromážděná v průběhu výzkumu, a to za účelem možnosti komparace výrazů z textů českých (jak v případě ponechaných anglických prototypů, tak přeložených ekvivalentů) s výrazy originálními.

Jako materiál určený k možnosti této komparace byla vybrána excerpta ze dvou nejvyužitějších (a zároveň nejvhodnějších) titulů, a to:

1. Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, Syngress Publishing, Inc., Rockland,
2. *Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, Microsoft Corporation / Beta Materials.

Excerpta z 1. titulu:

Windows XP represents the combination of the best aspects of several versions of Windows. Windows 9x and Me were known for their ***Plug and Play (PnP)*** *capabilities.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 37)

Another addition to the Windows XP ***platform*** *is Windows Media Player 8. WMP8 builds upon the successful Windows Media Player 7 by adding new interface changes, improvements in copying from audio CD to* ***hard disk*** *(otherwise known as* ***ripping****), and more skins for customizing the look of the player.*

(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 39)

For instance, let's say that User1 is logged into the system. User2 would like to check his ***e-mail****. So, User2 will perform a „switch user," log in as himself, and check his mail.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 41)

Windows XP will try to provide the hardware-level access that is requested by the application without sacrificing the integrity of the ***kernel****.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 42)

In terms of hardware compatibility, Windows XP has the most advanced ***Plug and Play*** *features of any Windows operating system. For the end user, this means that many of the older first-generation* ***PnP*** *devices, as well as a number of* ***non-PnP*** *devices, will work with WinXP.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 42)

WinXP also has an improved ***driver set****.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 42)

For example, if you need to add your PC to a Windows 2000 or Windows NT ***domain****, you must use Windows XP Professional.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 43)

*We start with the new user **interface**. Microsoft performed many tests with consumers and used the test results to make significant changes to the Windows 2000 user **interface**.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 44)

*Starting with the **desktop**, WinXP has a new look, as you can see in Figure 1.8. By default, all of the **desktop icons** are turned off.Yes, that's right, you can enable/disable the **standard desktop icons**, such as My Computer and My Documents via the Control Panel.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 44)

*To access a particular document, you simply click on the Word button, choose the appropriate **session** from a small menu, and your **session** will maximize.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 46)

*You'll find support for 802.11b wireless **networking** in Windows XP, as well as a number of other **networking** features.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 47)

*One new feature is the Internet Connection **Firewall**, which provides **firewall** functionality for individual computers and small networks.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 47)

You'll experience this performance first-hand from the moment you ***boot*** *the system—startup times have been reduced to nearly a minute, as opposed to many minutes for older versions of Windows.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 48)

WinXP has also been designed to reduce the number of ***reboots****.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 48)

The Windows Media Player will play most common media formats, such as ***MP3s*** *and DVDs (with third-party* ***decoders****).*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 50)

If I choose to ***upgrade*** *my company's desktop systems to Windows XP Professional, will I have to also upgrade to Windows .NET Server on the back end?*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 52)

I really dislike the new Windows XP user interface. Can I choose to use the old Windows 2000 ***interface****?*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 52)

I am currently running Windows 2000 Professional on ***a dual processor system****. Which version of Windows XP should I use to support this configuration?*

(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 53)

In this chapter, we take a look at the installation of Windows XP Professional.We walk through a ***clean install*** *on a new PC, an* ***upgrade*** *from Windows 2000 Professional, and finally, we look at a few methods for* ***automating the installation*** *of Windows XP Professional.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 55)

Upgrading to Windows XP Professional implies that the target ***workstation*** *already has an existing operating system that may have its own settings and configuration.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 55)

If, however, the target workstation is a new machine, requires ***reinstallation****, or is configured with a nonsupported operating system, you must apply a clean installation to the workstation.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 56)

Other solutions include using a network management application such as Microsoft's Systems Management Server (SMS), or ***a bootable floppy disk*** *with network drivers and a connection to the Windows XP Professional installation source.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 57)

When using the Winnt32.exe setup program to install Windows XP Professional, you can use a number of ***command line*** *parameters to modify the installation.*

(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 57)

The process of installing Windows XP on a workstation whose hard drive can be ***formatted*** *(thus erasing all data), or on a workstation that will be* ***booting*** *between two operating systems is known as a clean install.*

(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 58)

During this process, the setup program is ***loading*** *a minimal version of Windows XP to support the* ***setup process****.*

(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 59)

Note: If your system has existing ***partitions****, you can delete those* ***partitions*** *during this stage of the setup.This is the point where you can erase an existing operating system from your computer.You can also create* ***multiple partitions*** *from this utility.*

(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 60)

Your next decision is to choose how to ***format*** *the new partition.Your choices are NTFS (Quick), FAT (Quick), NTFS, and FAT .*

(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 60)

Once the installation discovers all of your devices, you will be asked to verify your Regional and Language Options, as shown in Figure 2.9. From this ***dialog box****, you can set the Regional settings, such as the Standards and Location, and also the text input language.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 63)

You are now asked to provide either the ***workgroup*** *or* ***domain name*** *for the new system.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 67)

Finally, the Setup program will remove the ***temporary files*** *from the hard drive that were used to support the installation.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 68)

A CD-based clean installation will take anywhere from 60 to 90 minutes, depending on the ***processor*** *speed and memory in your system.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 69)

Windows XP will generate a number of ***logfiles*** *to help* ***troubleshoot*** *installation and* ***startup problems****.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 72)

The setup program can also provide a ***pre-upgrade*** *check that interrogates hardware and software for compatibility with Windows XP Professional before installation takes place.*

(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 74)

To minimize issues during the upgrade process, we recommend that you visit your vendors'Web sites for compatibility information, ***updated drivers****, and other information.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 74)

Compressed *drives will also not be upgraded and must be* ***decompressed*** *before upgrading.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 75)

Windows NT 4.0, Windows 2000, and Windows XP share a common architecture in many key areas—such as the ***Registry****, file system, security, and operating system* ***kernel*** *structures—which eases the upgrade path.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 76)

The Windows XP setup routine adds a new feature called ***Dynamic Update****.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 78)

Upon restarting, you will see that the ***boot menu*** *has been modified to include a listing for Microsoft Windows XP Professional Setup.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 78)

When the system ***reboots****, as shown in Figure 2.30, you will notice that the* ***startup screen*** *has changed to the new Windows XP Professional logo.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 80)

You can also install the product from a ***network share point****. The next section discusses the network installation of Windows XP Professional, as well as the* ***command-line switches*** *that you can use with both the CD installation as well as the network installation.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 81)

For example, if you run the setup program (Winnt32.exe) from within an operating system that can be upgraded, the network installation will follow the same screen prompts as the ***CD-based*** *upgrade. If you run the DOS setup program (Winnt.exe) from a network boot disk, the installation will mimic a* ***CD-based*** *clean installation.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 82)

The simplest way to prepare for a network installation of Windows XP Professional is to create a ***network share*** *and copy the i386 folder from the Windows XP Professional CD to the* ***share****.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 82)

One of the techniques available for automating the installation of Windows XP Professional is using unattended ***installation scripts****.Think of an* ***installation script*** *just as you would a script for a play.*

(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 83)

On the flip side of these benefits, one of the shortcomings is that the percomputer install time is longer than other automated installation methods, such as ***disk imaging****.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 83)

Windows XP's installation is initiated much as it was with previous versions of Windows 2000 and NT—you launch the installation by typing in Winnt32.exe or Winnt.exe from ***a command line*** *(use Winnt.exe only when upgrading 16-bit operating systems, such as Windows 3.x and DOS).*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 84)

Windows XP Professional has two installation programs that you can manipulate using ***command-line options****.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 84)

The syntax for running the Winnt.exe program from ***a DOS command prompt*** *is as follows:...*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 84)

The default ***filename*** *is Upgrade.txt in the* ***systemroot folder****.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 86)

*The distribution point is **a folder** on a file server. You can name this **folder** with any name you want.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 87)

*In addition to the **folders** of the \i386 directory, there is an OEM **folder** and a number of **subfolders**. This section concentrates on the OEM **folder** and its **subfolders**.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 87)

*These files include computer HALs, mass-storage device drivers, and **Plug and Play drivers**.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 89)

*Setup Manager is **a wizard-driven program** that queries the user on a number of topics in order to prepare an unattended answer file and construct the distribution folder.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 90)

*A new feature in the Windows Setup Manager is the ability to insert the Product Key into the unattend.txt and sysprep.inf files directly from **the Wizard**.*
(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 96)

You can also specify whether the Administrator account should be automatically logged on after the computer ***reboots*** *and, if so, how many times.*

(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 97)

Next, you can specify any additional regional settings that may be required on the end-user systems.

(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 100)

Windows XP uses ACPI and ***Advanced Power Management (APM)*** *to address power management.You must remove any existing power management utilities on the Windows NT system prior to the upgrade.*

(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 110)

Once you are sure that your system and software is free of any known incompatibilities, and you have tested your automated installation in a lab and in pilots, you need ***to back up*** *the data on the destination computer in case the automated installation fails.*

(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 111)

Any Plug and Play devices, such as sound cards, ***network*** *interface cards, and* ***modems*** *do not have to be identical on the source and target.*

(Grasdal M., Barber H., Todd C., Johnson, Jr. N. L., Shimonski R., 2001, *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, s. 112)

Excerpta z 2. titulu:

Install Windows XP Professional from a ***compact disc (CD)****.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 3)

Troubleshoot *failed installations.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 3)

Next, present the information on ***disk partitioning*** *options and choosing file systems. Emphasize that the NTFS file system should be used unless there are compelling reasons to use a FAT system, such as the use of legacy applications that will not function on an NTFS partition.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 4)

...deciding on a ***Workgroup*** *or* ***Domain*** *Installation topic, and take time to discuss where the accounts are stored, and how the location of the accounts affects security.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 4)

In this section, present the preparation necessary for ***upgrading*** *to Windows XP Professional, and the procedures for doing so.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 5)

Next, demonstrate how to create a USMT disk by running the Files and Settings Transfer ***Wizard*** *on your Windows XP Professional computer.*
(Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional, 2001, s. 5)

In this section, first present the concept of preparing for disaster recovery by creating ***Automated System Recovery (ASR)*** *disks. Explain that the* ***ASR Wizard*** *backs up the entire* ***partition****. Demonstrate how to run the* ***ASR Wizard****, and discuss the importance of preparing for a possible system disaster.*
(Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional, 2001, s. 5)

The recommended additional free disk space on the ***partition*** *on which you install Windows XP Professional is used for optional components such as user accounts,* ***logs****, future* ***service packs****, and also for the* ***paging file*** *used by the operating system. A* ***partition*** *is a dedicated space on the* ***hard drive****.*
(Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional, 2001, s. 9)

Windows XP Professional provides a report-only mode that can ***generate*** *compatibility* ***reports****. To* ***generate a report****, an operating system must be installed on the computer.*
(Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional, 2001, s. 11)

If you perform a new installation, you might not need the information on software compatibility; in fact, there may not be any existing software. However, the software information is essential during an ***upgrade****.*

(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 11)

*Because of the differences in the **system registry** and setup procedures, many applications install differently on computers running Windows 98 than they do on computers running Microsoft Windows NT® Workstation, Windows 2000 Professional, and Windows XP Professional. Therefore, if you are **upgrading** from Windows 98, you may need to **reinstall** certain software.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 11)

***Disk partitioning** is a way of dividing the physical disk so that each section functions as a separate unit.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 12)

*It is strongly recommended that the **partition** be at least 2 GB.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 12)

*Create a new **partition** on an **unpartitioned** hard disk.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 12)

*A **workgroup** is a small group of computers on a network that enable users to work together and does not support centralized administration.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 16)

*A **domain** is a logical grouping of computers on a network that has a central security database for storing security information.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 17)

*You will perform a new installation, sometimes called a "**clean install**", when:...*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 20)

*After completing the **Setup Wizard**, the computer will **restart**.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 24)

*Install hardware and software **updates** as necessary.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 30)

***Back up** your files.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 30)

*Use the **Backup Wizard** to **back up** your files to a disk, a tape drive, or another computer on your network.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 30)

*Use **anti-virus software** to scan for and eradicate any viruses on your hard disk.*

(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 30)

***Uncompress** any **DriveSpace**, **DoubleSpace**, or otherwise compressed volumes before upgrading to Windows XP Professional.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 30)

*Custom power management software or tools, because the Advanced Configuration and Power Interface (ACPI) and **Advanced Power Management (APM)** features in Windows XP Professional replace these tools.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 31)

*When you perform an upgrade to Windows XP Professional, you can select an express **upgrade** or a custom **upgrade**.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 32)

*Specify any **update packs** that are required to make your applications work properly with Windows XP Professional.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 33)

***Update packs** contain migration dynamic-link libraries (DLLs) that update an application so that it works in Windows XP Professional. They are available from the software vendor.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 33)

*When the **upgrade** is complete, **log on** as the local administrator to review any errors that may have occurred.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 34)

*Because Windows 2000, Windows NT Workstation 4.0 SP 6 and Windows XP Professional share common **registry**, file system, security, and operating system **kernel** structures, nearly all applications that run on Windows 2000 and Windows NT Workstation 4.0 SP 6 will run without modification on Windows XP Professional.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 35)

*A **dual boot** configuration allows you to choose between two or more operating systems each time you start the computer.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 36)

*When you choose to install Windows XP Professional on a partition other than the **active partition**, Windows XP Professional will copy the necessary files to start the **boot process** to the active partition, which is referred to as the Windows XP Professional system partition.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 37)

*This enables Windows XP Professional to begin the **boot process**.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 37)

The remainder of the operating system files will be copied to the non-active ***partition****, which is referred to as the Windows XP Professional* ***boot partition****.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 37)

This ***wizard*** *enables you to transfer the user's files, folders, and settings to a new computer, or to a* ***clean installation*** *of Windows XP Professional on an existing computer.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 41)

The ***wizard method*** *is most likely to be used when replacing or performing a new installation of Windows XP Professional on a single computer, and when end users are responsible for* ***upgrading*** *their own operating systems.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 41)

The transferred data may be saved to either a server or removable media such as a ***floppy disk*** *or a* ***compact disc****.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 41)

This process transfers the state of only the user that is ***logged on****. To transfer additional users' states from the same computer, you must repeat the process for each user.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 42)

*Another way to transfer users' states is by using the **command-line** tools scanstate, which captures information, and loadstate, which restores or deploys information.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 43)

*If you are deploying Windows XP Professional on more than one computer at a time, use the **command-line** method.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 43)

*Open a **command prompt**, and go to the mapped USMT drive on the server.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 44)

*Some of the additional objects that can be transferred include files, file types, folders, and **registry** keys or values.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 45)

*After completing an installation of Windows XP Professional, you must activate the software, and prepare the computer for the **Automated System Recovery (ASR)** process.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 46)

*The **floppy disk** created at the end of the backup process contains the ASR state file, named Asr.sif, and other files needed to restore the system to its original state.*

(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 49)

When prompted, insert an empty, high-density 3.5-inch ***floppy disk*** *into the* ***floppy disk drive****.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 49)

...experience ***logging on and off*** *Windows 98 in a* ***domain****.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 52)

...a computer running Windows 98 with ***logon*** *validation to a Windows NT domain.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 52)

...access to a computer running Windows 2000 Advanced Server configured as a ***Domain*** *Controller.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 52)

Insert one blank 3 1/2 inch ***floppy disk****.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 52)

Your organization is planning to install Windows XP Professional on new computers that will be purchased for ***desktop*** *users.*
(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 53)

If the applications are not compatible, and cannot be made compatible, then Windows XP Professional should be installed on another ***partition*** *in a* ***dual boot configuration***.

(*Microsoft Training and Certification Module One: Installing Microsoft Windows XP Professional*, 2001, s. 53)